National Library 56253
Gen. Acquisitions Section
OTTAWA, Ont. K1A ON4
National Library
Bibliothèque Nationale
OCT 11 1983
NEWSPAPER SECTION
DIVISION DES JOURNAUX

VABA EESTLANE

Second class mail
registration number — 1089.

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

ILMUB IGAL TEISIPÄEVAL
JA NELJAPÄEVAL

Nr. 74 (2995) XXXII aastakäik — Neljapäeval, 6. oktoobril 1983 — Thursday, October 6, 1983 — Üksiknumbri hind 70 centi

Viis rõõmsat eesti noort, kes alustasid õppimist T.E.S. Täienduskoolis. Vasakult Kristi Laar, Tiia Birkenbaum, Kiiri Sandy, Viive Kittask ja Tiiu Nõmmik. Foto: Vaba Eestlane

Skautlike noortejuhtide parlament Kotkajärvel

Hilissuve meenutav ilmastik tervitas 1. oktoobrikuu hommikul Kotkajärvele kogunenud eesti skautlike noortejuhtide arvukat peret. Loodus ei olnud veel jõudnud end ehtida värvirikkasse sügisrüüsse, sest domineerivaks värviks oli alles suvine roheline. Kohalolijatena oli aastakoosolekuteks kokku registreerinud 84 noortejuhti, neist kolm USA malevatest.

Kell 10.00 hommikul tõusis lipulaulu saatel laagri peaväljakul peamasti sini-must-valge lipp. Samal väljakul avasid nõupäevad malevate juhid Anne-Mai Kaunismaa ja Egbert Runge, millele järgnes palvus nskm õp. Tõnis Nõmmikult. Tervitasid gaidide liidu peagaid Hilja Kuutma ja skautide liidu peaskaut Endel Reinpõld USA'st ning USA malevate juhid Urve Põhi ja Harry Tarmo.

Skautide maleva juht E. Runge meenutas, et käesoleval aastal tähistab Kotkajärve 30. aastapäeva, mispuhul kutsus skaudisõprade seltsi esimeest Lembit Pikkovit võtma vastu kahe mehe poolt kantavat suureläbimõõdulist puutüvest saetud ketast,

millele joonistatud Kotkajärve embleem koos kõikide Kotkajärvel toimunud maailmalaagrite või suurlaagrite märkidega.

Ketta, või õieti ratta dimensioonidega eseme olid valmistanud Jaan Lepp ja Bruno Lindre. L. Pikkov võttis vastu sõprade seltsile määratud kingituse ja andis edasi seltsi tervitused ja soovid aastakoosolekute heaks kordaminekuks.

Möödunud aastal suurlaagris vaeti eesti skautluse 70. aastapäeva tähistamiseks lipu masti kõrvale suur graniitkivi, mille küljele nüüd on kinnitatud pronksist valatud vastav mälestusmärk, mille oli kujundanud skaudisõber Otto Rannamäe ja selle Leo Puuritsa abiga lõpetanud. Märgi avas peaskaut E. Reinpõld.

Aastakoosolekute juhtmõtte avamisel andis A.-M. Kaunismaa, kes rõhutas ,et meie peame oma tuleviku ülesannete kujundamisese suhtuma suurema optimismiga. Noorte juhtidena on meil võimalus noorte elu voolida selles vanuses.

Kas me võtame seda vastutust tõsiselt? Kas me mõtleme alati noorte kasvatamisele ,või raiskame oma kallist aega omavahelistele eriarvamustele või isiklikele huvidele?

Meil on vaja juhte, kes aktsepteerivad teisi nii nagu nad on. Näevad endid nagu nad võiksid olla ja suunavad maailma selleks, mis ta peaks olema.

Peaväljakult siirduti töökoosolekutele. Skautide töökoosolekute juhatajaks valiti Harold Kivi ja protokollijaks Jüri Laansoo. Esimese töökoosoleku päevakorras leidsid käsitlemist maleva ja üksuste aruanded. Maleva tegevusaruanne sisaldas 20 mitmesugust tegevuspunkti, millest suurimaks ürituseks oli eesti skautide esindusüksuse saatmine ülemaailmsele jamboreele Albertas. Eesti esindusüksuse koosseisus oli 18 skauti ja 3 juhti. Jamboree üldadministratsiooni kuulus meie malevast veel viis vanemat juhti. Eesti skaudid Kanadast olid ainsaiks Eesti esindajaiks ülemaailmselt ja see sai teoks eesti ühiskonna tõhusa majandusliku toetuse tõttu. Esindusüksuse juht Ants Evard andis asjaliku ja detailse ülevaate meie skautide osast jamboreel.

Erakorraliseks saavutuseks tuleb lugeda ka

kirjaliku koostöölepingu sõlmimist Eesti Skautide Malev Kanadas ja Kanada Skautide (Boy Scouts of Canada) peakorteri vahel,

mille pidulik allakirjutamine toimus 8. septembril s.a. Toronto Eesti Maja noorteruumis.

Majanduse alal oli erakorraliseks sissetulekuks proua Selli pärandist määratud osa $10.644.—, mis laekus eelmisel kuul ja millest eelarve korras on üksustele toetuseks määratud $3.500.—.

Kogu maleva arvuline koosseis on aasta jooksul vähenenud üheksa liikme võrra.

Maleva juht ja staap valiti tagasi senises koosseisus.

Pärast lõunasööki järgnes ühine koosolek koos gaidijuhtidega, kus tulid ettekandmisele ja kinnitamisele aruanded, mis hõlmasid malevate ühistegevusi.

Kinnitamisele kuulusid Juubeliaasta erifondi, Toronto Eesti Maja noorteruumi, „Tulehoidja" ja suurlaager „Hõbejärve" aruanded. Kõik ühistegevuslikud üritused ja tegevusalad on majandatud ilma puudujääkideta.

„Hõbejärve" majandamise edukuse tänu kuulub Gunnar Mittile ja Anne Orunukile, „Tulehoidja" eelarve täitmine Helgi Rosenile ja noorteruumi hooldamine Konsa Leemetsile. Juubeliaasta erifondist on 1984. a. Kotkajärvel toimuva maailmalaagri eeltöödeks antud avansina välja $2.500.—.

Samal koosolekul tutvustati gaididele ka Jamboree 1983. osavõtnud eesti skautide esindusüksuse tegevust, kuna ka gaidid on olnud osalised selle majanduslikul toetamisel.

Tegevuskavas võeti vastu otsus, et järgmisel aastal on õnnetaalrite hinnaks kaks dollarit, mille ostujõud isegi ei võrdu veel selle algaastate ühedollarisele ostujõule.

Tegevuskava võeti vastu mitmete tegevusaladega ühisüritustena, kusjuures suurimaks tegevuskava punktiks on 1984. a. juuli algul korraldatav maailmalaager „EESTI LIPP".

Maailmalaagri juhtkonna tuumik on juba moodustatud ja laagri eeltöödega on alustatud. Maailmalaagri juhtideks on Egbert Runge ja Anne-Mai Kaunismaa.

Laagri osakondi juhatavad: administratsiooni Gunnar Mitt, majandust Anne Orunuk, tehnilist Silver Kask, julgeolekut Enn Kiilaspea, informatsiooni Ervin Aleve, programmi Jaan Lepp ja väliskülalisi Tiia Kütt. Gaidide laagri juhiks on Silvia Terts ja skautide laagrit juhib Rein Pajo. Osakondade juhatajad andsid koosolekul ülevaateid eeltööde kulgevuse ja oma kavatsuste üle.

Järjekordse metsamärgi kursusega alustatakse Jaan Lepa juhatusel 21. oktoobril.

Pärast õhtusööki korraldati A.-M. Kaunismaa juhendamisel arutlused gruppides, kus kümme gruppi arutasid kirjalikult eraldi antud küsimusi. Arutluste huvipakkuvad kokkuvõtted kanti ette ühisel kokkutulekul.

Järgnevalt Ants Evard näitas diapositiive ülemaailmselt jamboreelt, ja täiendas nähtut suuliste selgitavate täiendustega.

Peamaja koosolekute ruumi oli ühtlasi kogu päevaks pandud välja hulgaliselt fotosid, trükiseid ja märke jamboreest.

Eriliseks vaatamisväärsuseks oli jamboreel sissekäigu juures kasutatud suuremõõtmeline nahale maalitud Toronto vaade, mille kujundajaks oli Helmut Jaaguste.

Pühapäeva hommikul toimus lipu heiskamine kogu aastakoosolekust osavõtjate juuresolekul, millele järgnes palvus ngdr Juta Nõmmiku poolt. Selle päeva esimesed koosolekud olid reserveeritud tegevusala juhtide erikoosolekuteks. Vanemate juhtide arutlused piirdusid peamiselt maailmalaagri majandamise ja liikmete kaasatöötamise võimaluste käsitlemisega.

Skautmastrite koondise üld- ja erakoosolekud olid varema läbirääkimiste tulemusena otsustatud nende nõupäevade raames jätta ära,

kuna töökoosolekute päevakorrad ei võimaldanud nendeks koosolekuteks piisavalt aega reserveerida.

(Järg lk. 8)

Andropov ütles:

Lennuki tulistamine ameeriklaste spionaazhitegevuse tõttu

MOSKVA — N. Liidu president Juri Andropov murdis kuuaegse vaikimise allalastud Korea reisilennuki üle, kahjatses et 269 reisijat ja meeskonnaliiget elu kaotasid, aga süüdistas USA-d „enneolematu kriminaalse diversiooni" pärast.

Andropov kordas N. Liidu seniseid süüdistusi, et KAL lend 007 tungis Vene õhuruumi ja ignoreeris N. Liidu lennukite hoiatusi, enne kui ta 1. sept. alla tulistati.

„269 inimese surm on nende südametunnistusel, kes kujundasid ja teostasid selle provokatsiooni,

mis piltlikult järgmisel päeval lükkas Kongressis läbi hiiglasliku sõjaliste kulutuste eelarve

ja kes nüüd rõõmu pärast hõõruvad oma käsi," ütles Andropov.

Samas karmisõnalises kõnes ta süüdistas ameeriklasi ka Genfi läbirääkimiste arengu kinnihoidmises, et anda põhjust kesk-kauguseg rakettide Lääne-Euroopasse toomiseks.

Juri Andropovi kõne, mis avaldati Tassi uudisteagentuuri poolt ja loeti ette televisioonisaates, nimetas vahejuhtumit USA presidendi Ronald Reagani valitsuse tehinguks.

See internatsionaalsete suhete kurss, mille praegune USA valitsus on omale võtnud on sõjaline kurss, mil on tõsine ähvardus rahule!

Genfis, Andropovi üteluse kohaselt, USA militarism on peale muude asjade nähtav ka selles, et nad pole tahtlikud läbirääkimisi tõsiselt võtma, kuna USA plaan on ajaga mängida ja siis alustada Lääne-Euroopasse ballistiliste Pershing 2 ja kaugulatusega tiibrakettide paigutamisega.

Korea lennuki järelkajad Kanada parlamendis

OTTAWA — Kanada parlamendis oli äge sõnaduell peaminister P. E. Trudeau ja konservatiivide parteijuhi Brian Mulroney vahel N. Liidu kohtlemise pärast, mida valitsus on Mulroney arvates teinud liiga pehmelt. Trudeau ütles, et praegu, kui maailm on kistud külma sõjaga tuumasõja äärele, on aeg, et kaks suurjõudu lõpetaksid teineteisele näkku karjumise ja alustaksid tõsiselt läbirääkimisi maailmas olevate pingeliste vahekordade vähendamiseks.

Vaieldes Mulroney'ga vastas Trudeau, et Kanada oli esimene, kes rakendas karistusvahendeid N. Liidu vastu allatulistatud lennuki pärast, kuid kui tahetakse saada venelastelt mingit kompensatsiooni hukkunute omastele, siis tuleb venelastega alustada läbirääkimisi; pole küllalt kui neid mõrvariteks nimetada, kuna lennuki allatulistamine oli õnnetusjuhtum.

Jaapan lõpetagu surmanuhtlus

LONDON — Amnesty International avaldas üleskutse Jaapanile surmanuhtluse lõpetamiseks, samuti ka salatsemise lõpetamise selle ümber, kes surmamõistetuist olid juba hukatud. Jaapanis ootavat 54 vangi surmaotsuse täidevimist.

Kuna esmaspäev, 10. oktoober on Kanadas üleriiklik püha — Thanksgiving Day, siis ilmub eeloleval nädalal ainult üks „Vaba Eestlane", mis kannab 13. oktoobri kuupäeva.

„Vaba Eestlase" toimetus ja talitus

MULKIDE KOKKUTULEK

pühapäeval, 23. oktoobril kell 3 p.l.
Eesti Maja keskmises saalis

- MAAKONDADE PÄEVA INFORMATSIOON — ESTO '84
- VALGUSPILDID MULGIMAALT
- KOHVILAUD

Mulgid ja kõik külalised tere tulemast.

Boris Bagger'i
KITARRIKONTSERT
haiguse tõttu edasi lükatud.
Toimub 23. oktoobril.

TORONTO EESTI MAJAS Nov. 5, 6.
MAALIKUNSTNIK
JOANN Aarniiti
1932–1983
36-iseseisev
KUNSTINÄITUS
AVATUD KL10.h.kuni kl.10 õ. Sissepääs tasuta

T.E.V.Ü. korraldusel toimub
22. okt. 1983 algusega kell 7 õ.
Toronto Eesti Maja suures saalis

LÕBUS LAUPÄEVA-ÕHTU

Kogu puhastulu EESTI RAHVUSLIPPUDE muretsemiseks
ESTO '84

Kavas: Aino Tera, Hilda Sepp ja Andres Raudsepp

Tantsuks G. Iltali orkester

Einelaud ★ Baar

Pääsmed $10.00 isikult. Laudade ettetellimine:
J. Kirsipuu, tel. 481-5793 (õhtuti)

Maalikunstnik
MARET MAISTE Baltimorest

KUNSTINÄITUS

toimub Toronto Eesti Maja väikses saalis
laup., 22. oktoobril kell 12.00—8.00 p.l.
pühap., 23. oktoobril kell 11.00—4.00 p.l.

Maalikunstnik
ARVILLE PUSTRÖM-UUS'i

KUNSTINÄITUS

toimub Toronto Eesti Maja väikeses saalis
14., 15. ja 16. oktoobril
Avatud reedel 2—9, laup. 10—9 ja pühap. 12—6

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

VABA EESTLANE

VÄLJAANDJA: O/Ü Vaba Eestlane, 1955 Leslie St. Don Mills, Ont. M3B 2M3

TOIMETAJA: Hannes Oja

TOIMETUSE KOLLEEGIUM: Karl Arro, Heino Jõe, Olev Träss

TELEFONID: toimetus 444-4823, talitus (tellimised, kuulutused, ekspeditsioon) 444-4832

TELLIMISHINNAD Kanadas: aasta $51.—, poolaastas $28.— ja veerandaastas $15.—

TELLIMISHINNAD väljaspool Kanadat: aastas $65.—, poolaastas $35.— ja veerandaastas $18.—

Aadressi muudatus 70 c. — Üksiknumbri hind 70 c.

KUULUTUSTE HINNAD üks toll ühel veerul: kuulutuste küljel $4.75, tekstis $5.—, esiküljel $5.50

FREE ESTONIAN

Published by Free Estonian Publisher Ltd.
1955 Leslie St. Don Mills, Ont. M3B 2M3

„Dialoogi" propageerijad

Viimasel ajal räägitakse Läänes misega, mis ületab kaugelt riigipalju „dialoogi" vajadusest Ühendriikide ja N. Liidu vahel ja loodetakse, et vastastikused kahekõned ja läbirääkimised aitavad leevendada praegust pinevat olukorda, mis paljude vaatlejate ja ekspertide hinnangute kohaselt lõhnab tugevasti sõja järele. Kanada mõningates poliitilistes ringkondades leitakse, et sellise dialoogi esile kutsumiseks ja käiku rakendamiseks oleks vaja rahvusvaheliselt respekteeritud riigi- ja poliitikameest, kes oleks mõlemale poolele vastuvõetav. Sellise mehena tõstavad mõned Kanada kommentaatorid esile Kanada peaministrit Pierre Trudeau'd.

„Dialoogi" otsijate muremõtted on kahtlemata põhjendatud, kuna Washington ja Moskva ei ole leidnud vaatamata Genfis toimuvatele läbirääkimistele vormelit, mille järele lahendada Euroopa pinnal asuvate ja sinna püstitavate keskmise lennuulatusega rakettide küsimust. Ühendriigid on teinud rakettide probleemi lahendamiseks mitu omapoolset ettepanekut, kuid Moskva on need kõik kategooriliselt tagasi lükanud, kartes ilmselt, et ta kaotab Washingtoni ettepanekute aktsepteerimisel oma strateegilise ülekaalu Euroopas. Ühendriikide ja N. Venemaa vahekorda on lisaks eeltoodule viimaste nädalate jooksul aidanud tumestada Lõuna-Korea reisilennuki allatulistamine vene lenduritе poolt, mille mürgist mõju aitavad suurendada vastastikused teravad süüdistused.

Ühendriikide president Reagan on varem mitmel puhul tembeldanud Kremli juhtkonda valelikeks ja silmakirjalikeks ning atakeerinud N. Venemaa relvastamise poliitikat, millega taotletakse kommunistlikule maailmarevolutsioonile vajaliku jõulise seljataguse andmist. Reagan toonitab õigustatult, et Moskva ohjeldamiseks ja Kremlis võimul olevatele meestele aru pähe panemiseks jääb läänemaailmal üle ainult üks tee — oma relvastust tõhustada, et luua sellega vajalikku vastukaalu N. Venemaa agressiivsetele kavatsustele. Sellele poliitikale on ta leidnud tugeva toetaja Inglismaa peaministri Margaret Thatcheri näol, kes oma seisukohti üksikasjaliselt selgitas äsja Ottawas, kus ta pidas parlamendiliikmetele välispoliitilise kõne.

Margaret Thatcheri seisukohad on mõneski mõttes selgemad ja paremini formuleeritud kui president Reagani väited, mis sageli on vürtsitatud ülemäärase retoorikaga. Peaminister Thatcher ütles otseselt välja, et N. Venemaa ähvardab oma palavikulise relvastamisega, mis ületab kaugelt riigikaitselised vajadused, vabas maailms eksisteerivat elusüsteemi. Ta kriipsutas alla, et nüüd on saabunud aeg, kus vabadus peab asuma defensiivist ofensiivi. „Meie närvid pannakse praegu proovile," väitis peaminister, „ja kui meie nüüd kõhkleme, siis võib see kujuneda saatuslikuks. Moskvale tuleb selgeks teha, et läänedemokraatiad ei lase endid mõjutada propagandast ning et neid ei saa hirmutada ähvardustega."

Thatcheri kõne ei meeldinud paljudele kanadalastele ja liberaalselt häälestatud ajakirjanikele nagu seda võib näha tagantjärele avaldatud kommentaaridest ja analüüsidest. Peaministri sõnavõttu peetakse liiga sõjakaks ja N. Venemaale väljakutsuvaks — lühidalt, uuele külmale sõjale siirdumise nurgakiviks. Sel puhul tõstetakse esile ka Thatcheri vastuolusid Kanada peaminister Trudeauga, kelle seisukohad välispoliitilistes küsimustes on mõnede vaatlejate arvates tunduvalt mõõdukamad ja realistlikumad, kuna Trudeau sõnade kohaselt „peab läänemaailmas olema julgust pinevuse vähendamiseks."

Trudeau ja tema mõõduka välispoliitika toetajate seisukohad viivad jällegi „dialoogi" teooria juurde. See tähendab, et venelastega tuleb katsuda iga hinna eest pidada läbirääkimisi ja leida võimalusi kokkulepete saavutamiseks. Kahjuks on see teooria juba ammu läbiproovitud ja faktid kõnelevad, et see ei anna loodetud tulemusi. Kokkuleppeid Moskvaga on ainult siis võimalik saavutada kui venelastele tehakse suuri järeleandmisi, milledel on aga pikemas perspektiivis traagilised tagajärjed, kuna iga järeleandmine viib maailma lähemale kommunismi levitamisele globaalses ulatuses.

Kanadalastele peaks Moskva hoiaku ja tõelise tagapõhja kohta olema kujukaks näiteks Kanada noodi tagasilükkamine venelaste poolt Korea reisilennukis allatulistatud ja mõrvatud kanadalaste omastele kahjutasu maksmiseks. Vene saatkond Ottawas oli isegi niivõrd häbematu, et ta ei võtnud vastu Kanada parlamendi poolt ühel häälel vastu võetud resolutsiooni kuriteo kohta. Sel puhul täielikult põhjendatud kui küsida — mis eesmärk on vastastikusel dialoogil selliste jõududega, kes nii ülbelt ja ebadiplomaatlikult käituvad. Ja veelgi rohkem — mis mõte on Kanada ja N. Liidu vahelistel diplomaatilistel suhetel kui N. Liidu saatkond keeldub isegi vastu võtmast Kanada parlamendi läkitust?

K. A.

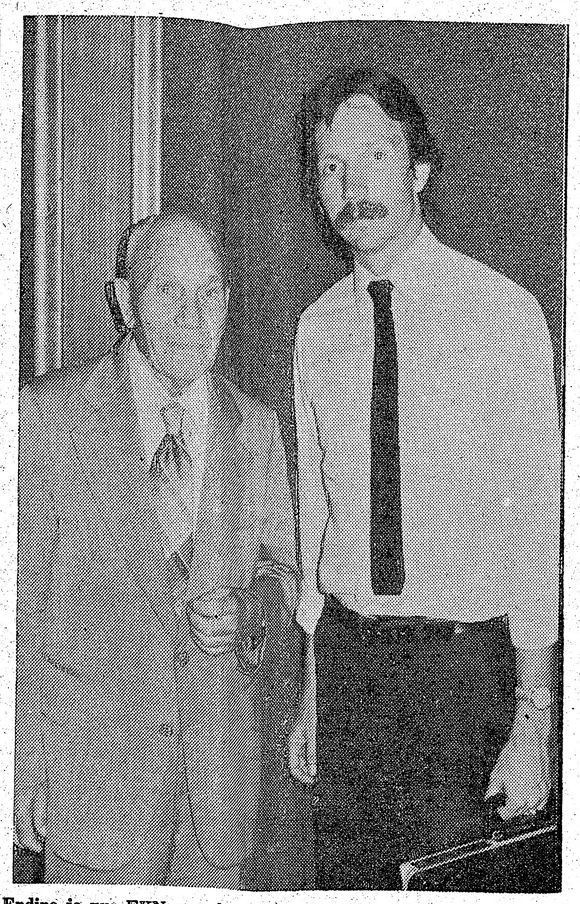

Endine ja uus EKN peasekretär. Vasakult Enn Salurand ja Priit Aruvald.
Foto: Vaba Eestlane

N. L. tsensuur ületab tsaariaegse

Pakkide tagastamisega rikutakse nõukogude seadusi

Rootsi postivalitsuse rahvusvaheline sekretariaat saatis 1982. a. novembris Moskvasse järelepärimise, milles nõuti selgitust, miks on ilma mingi põhjenduseta tagasi saadetud Tartusse Mart Nikluse emale Elfriede Niklusele adresseeritud pakk. Kahe kuu pärast tuli Moskvast prantsuskeelne vastus, mille tõlge on järgmine:

NSVL
Sideministeerium
Rahvusvaheline postiamet
Nr. 10/7
Teie ref: SI-1982, 12. 11. 82

Moskva, 7. jaanuaril 1983
Postibüroo
Stokholm
Rootsi

Lugupeetud härrad,

Mul on au Teile teatada, et pakk nr. 08480, mis saabus Rootsist Nikluse nimele, on saadetud tagasi vastavalt tolliameti otsusele.

Postipakke käsitleva kokkuleppe art. 40 § 3 (Rio-de-Janeiro, 1979) järgi ei kanna postiteenistused mingit vastutust otsuste eest, mis on tehtud tolliametis seoses tolliläbivaatlusele allutatud pakkide kontrollimisega.

Lugupeetud härrad, palun Teid vastu võtta mu kõrgeima lugupidamise kinnitus.

Direktor

(mitteloetav allkiri)

de seest.

Nagu näeme, keelduvad Moskva ametnikud vastamast, miks pakk (ja veel tagasisaatmise kulu debiteerides) tagasi lähetati, ilma et seda tollis üldsegi oleks avatud ja kontrollitud. Paber ja nöörid paki ümber olid samas seisundis kui saatmisel.

N. Liidus kehtivate eeskirjade järgi peab asutus, kelle pädevusse kaebuses esitatud asja lahendamine ei kuulu, saatma saadud kaebuse 5 päeva jooksul edasi pädevale asutusele, sellest taotluse saatjale teatades (NSV Ülemnõukogu Presiidiumi seadlus 12. aprillist 1968. a.).

Sideministeerium Moskvas ignoreerib mainitud eeskirja. Selle poolest ei ole too asutus nõukogude bürokraatiasüsteemis mingi erand.

Ei ole ka Elfriede Niklus ainus, kellele on nüüd keelatud välismaalt kingituspakke saada. Alates 1982. a. tuleb osa pakke, mis on saadetud poliitvangide perekonnaliikmeile või endistele poliitvangidele Eestis ja mujal Baltikumis, tagasi, ilma et põhjust näidatakse. Isegi orbudeks jäänud lapsed ei tohi kingitusi kätte saada. Pakkide tagasisaatmine on üheks neist nurgatagustest võtetest, mida KGB on viimasel ajal hakanud ulatuslikult kasutama. Avalikult välja öelda ei taheta, et iseoma nõukogude seadusi rikutakse. Ja neid seadusi muuta samuti ei taheta — riigi prestiizhi huvides. Sellepärast rikutakse seadusi ja rahvusvahelisi kokkuleppeid nurgatagusel viisil, iseoma nagu varjates, suli kombel. Tshekistide eetiline tase ei erine palju kriminaalkurjategijate omast.

Seistmekümnendate aastate algul võis veel saata moeajakirju Baltimaadesse lihtpanderollides, need ei läinud kaotsi.

Viimastel aastatel aga on hakatud seal postis varastama moeajakirju isegi tähitud panderollides.

Järelepärimiste peale mingit asjalikku vastust ei saa, nii nagu ka trükiste ametliku, „seadusepärase" konfiskeerimise korral.

Tartu ülikooli vene kirjanduse kateeder on praegu prof. Juri Lotmani juhtimisel kujunenud väljapaistvaks keskuseks vene kirjanduse ja kultuuri ajaloo uurimisel. Hiljuti ilmus Leningradis J. Lotmani koostatud Aleksandr Pushkini, ühe väljapaistvaima vene kirjaniku biograafia. Raamatu tiraazh oli 600 tuhat eks. A. Pushkini (1799—1837) kirjanduslik tegevus langes tsaar Nikolai I valitsemisaega, ajastusse, mida vene haritlaskond ja ka ametlikud nõukogude ajaloolased on alati lugenud läinud sajandi kõige süngemaks perioodiks: kepidistsipliin, tsaari kantselei III osakonna kõikjaleulatuv järelvalve (III osakonna ülesanded olid samad kui KGB-l praegu), „vabamõtlejate" jälitamine, tsensuur, vaimupimeduse võimutsemine. J. Lotman kirjeldab, kuidas Nikolai I postitsensuur avas Pushkini kirju ja konfiskeeris talle välismaalt saadetud raamatuid. Võimalik, et nüüdne nõukogude postikontrolli ja tsensuuri praktika, mis on end nii palju märgata lasknud Tartus, on J. Lotmani mõjutanud nii ulatuslikult esile tõstma paralleelmomente A. Pushkini eluloost.

Ajalootundjale jääb küll mulje, et Nikolai I sandarmid tegutsesid sirgjoonelisemalt, et nad ei kasutanud niisuguseid nurgataguseid meetodeid nagu nende ametialased järglased tänapäeva Venemaal.

Ent oli ju ka ametlik ideoloogia sel ajal — õigeusk, isevalitsus, rahvalikkus — võimu tegudega rohkem kooskõlas.

Nikolai ministrid ei olnud andnud allkirja, ei inimõiguste deklaratsioonile ega rahvusvahelisele postikonventsioonile.

TEADAANNE

Eesti Vabastamise Organisatsiooni moodustamise kohta

Nõukogude Liit okupeeris Eesti sõda kuulutamata, kasutades sõjalisi ähvardusi ja väljapressimist. Selle brutaalse anastusakti tagajärjed on muutumas üha katastroofilisemaks. On tekkinud reaalne oht meie rahva kadumiseks, kuna vastavalt tegelikele (EKP Keskkomitee poolt salastatud) andmeile eluneb Eestis veel kõigest 59,8% eestlasi, mitte 64,7%, kusjuures eestlastest alaealised moodustavad üksnes vaevalt 3% kogu elanikkonnast. Ning iive üha langeb ränkraskete olude ja nõrga tervishoiu taseme tõttu.

Eelkõige sellepärast oleme meie, eesti rahvuslased, asutanud oma rahvuse ja kodumaa edasise säilimise tagamiseks EESTI VABASTAMISE ORGANISATSIOONI (EVO), salajase peakorteriga Tallinnas.

EVO moodustati põhjustel:

1. Eesti rahval puudub loomulik eluruum, kuna 40,2% Eestis elunevaist isikuist pole eesti rahvusest ja pealegi kõneleb neist eesti keelt kõigest 14%.

2. Eesti rahvust ja kultuuri püütakse venestada ja assimileerida.

3. Jubeda vägivallaga surutakse peale meile võõrast elulaadi.

4. Eesti rahval puudub enesemääramisõigus ja Eesti Vabariigi kodanikke peetakse vangidena nn. Nõukogude Liidu piires ja noori mehi sunnitakse koguni osalema uute alade okupeerimisel Afganistanis, Süürias, Etioopias, Angoolas jm. Pealegi puudub eestlastel nüüd isegi emigreerimisõigus läänlasega abiellumisel. Seda kinnitavad rohked juhtumid.

5. Eesti maavarade röövelliku ekspluateerimise tagajärjel hävitatakse meie rahva majanduslikud perspektiivid tulevikus.

6. Eesti poliitilist olukorda dikteeritakse võõra rahva poolt kuritegelike meetoditega ja protesteerijaid vangistatakse ning neid koheldakse ebainimlikult.

7. Eesti rahva moraali lagastatakse ja õõnestatakse, kasvatades neist ühtlasi ateiste, kusjuures noori usklikke kiusatakse taga. Vaimufilosoofilisi väärtusi naeruvääristatakse ühtepuhku.

Seega pole meil midagi kaotada! Kuulume põlvkonda, kes on võõra ikke all üles kasvanud. Nähes praeguse olukorra perspektiivitust, oleme otsustanud:

1. Muudame Eesti okupeerimise Nõukogude Liidule võimalikult kalliks ettevõtmiseks, kuni see kuritegelik okupatsioon lõpetatakse. Tekitame Nõukogude Venemaa majandusele maksimaalset kahju meetoditega, mis asjaomastele muutuvad ebameeldivaks üllatuseks.

2. Vastame mõjuvate aktsioonidega eesti rahvuslaste ja inimõiguslaste allasurumise katseile ja vaenamise juhtumeile, käsitades säherdust käitumist eesti rahva loomulike õiguste kägistamisena.

3. Püüame ka õõnestada Nõukogude Liidu positsioone Läänes oma sealsete esindajate kaudu.

4. Vajaduse korral pruugime rahvusvaheliselt tuntud vabastusliikumiste meetodeid rafineeritud kujul, tekitades Nõukogude poolele minimaalsete vahenditega maksimaalset kahju.

Me ei lase endid enam rahus rõhuda! Paljastame intensiivselt ka nõukogude silmamoonduspropagandat. Kutsume tegevusse toetusgruppe ka Läänes. Oma ettevõtmiste edukaks läbiviimiseks oleme välja töötanud konspiratsioonitaktika ja organisatsioonilise struktuuri, mis arvestab meie vastase nõrku ja tugevaid külgi.

Kuna oleme nurka surutud, pole meil taganemisteed. Seepärast usume, et Eesti jätkuv okupeerimine peaks muutuma Nõukogude Venemaale omamoodi dilemmaks.

EVO kohta võime selgitada vaid järgmist:

Ideoloogilist ja strateegilist tegevust koordineerivad olusid hästi tundvad isikud, kes tänu õnnelikele juhustele saavad kätte haruldasemat informatsiooni. Anonüümsusest tingituna pole meid võimalik tabada. Lisaks „tilgub" meile andmeid ka võimuorganitest. Meie käsutuses on ka „kanal" teave vahetamiseks Läänega, kus EVO-t on juba ka abistatud.

EVO kutsub eestlasi kodumaal ja Läänes üles keelduma koostööst okupatsioonivõimu esindajatega. Tuleks ignoreerida ebainimlikumaid „seadusi"!

EESTI VABASTAMISE ORGANISATSIOON koosneb kolmest põhigrupist:

1. Ideoloogilis-strateegiline rühm, kelle ülesandeks on informatsiooni levitamine, sealhulgas EVO häälekandja „Eestluse Foorum" avaldamise korraldamine Läänes, ning poliitiliste survevahendite kasutamine koos aktsioonide organiseerimisega iseseisvuse taastamiseks.

2. Rahvuslik-kultuuriline rühm, kes tegeleb rahvuskultuuri sisukuse edendamise ja kultuuriürituste korraldamisega vastavalt esimese grupi ideoloogilistele vajadustele.

3. Julgeoleku- ja majandusgrupp, kes kindlustaks EVO rühmade julgeoleku KGB vastuaktsioonide puhul. Grupi ülesandeks on elimineerida meie otsesed vaenlased, vältides siiski surmaga lõppevaid juhtumeid. Samuti tegeldakse majanduslike küsimustega ja hädatarviliku varustuse hankimisega. Grupp üritab soetada ka sidemeid poliitiliselt sobivate vabadusliikumistega kõikjal maailmas.

Praegu on esmaseks ülesandeks rahvuslike jõudude koondamine okupatsioonijõudude vägivallatsemiste ohjeldamiseks ja tagasitõrjumiseks. Grupp üritab soetada ka sidemeid poliitiliselt sobivate vabadusliikumistega kõikjal maailmas.

Praegu on esmaseks ülesandeks rahvuslike jõudude koondamine okupatsioonijõudude vägivallatsemiste ohjeldamiseks ja tagasitõrjumiseks Eestis. Vajame kõikide eestlaste abi ja mõistmist. Läänes loodame eriti viimastel aegadel Eestist välja pääsenud isikute toetusele ja koostööle.

Tahame uskuda, et patrioote leidub ka praktiliselt!

MORAALNE SURM NÕUKOGUDE RÖÖVVALLUTAJAILE!

IGAVENE HÄBI KOMMUNISTIDELE!

ELAGU ISESEISEV, ÕITSEV EESTIMAA!

JUMAL ÕNNISTAGU EESTIT!

EVO keskus
August 1983

Muuseum „välja surnud rassile"

MIAMI — Natsidi kavatsesid rajada „Muuseumi väljasurnud rassile", milleks nad kogusid juutide kunstiteoseid ja käsikirju, juutlusega seotud esemeid, mida nad säilitasid suure hoolega. Nüüd tuleb see kunst, mis päästeti Tshehhoslovakkias pärast II maailmasõda, ringreisile Ameerika Ühendriikidesse. Kahekuuline ringnäitus algab jaanuaris Miamis, Bass muuseumis. Näitusel on välja pandud 330 eset juudi kunstist keskajast alates kuni 20. sajandini.

VALVEARST NÄDALALÕPUL

8., 9. ja 10. okt.
dr. T. Sauks, tel. 461-0912

15. ja 16. oktoobril
dr. M. Leesment, tel. 481-6834

Triinu pärastlõuna

Pühapäeval, 16. oktoobril kell 2.30 p.l. korraldab Toronto Eesti Naisselts sisurikka koosviibimise „Triinu" uutele ja vanadele sõpradele Toronto Eesti Maja suures saalis.

Huvi peaks äratama seltsi käsitööringi väljapanek oma viimase kahe aasta töödest. Samuti väärib tähelepanu näitus laagripäevil nappidest materjalidest valmistatud esemeist, mis demonstreerivad eesti naise leidlikkust ja kujutlusvõimet.

Pärastlõuna raskuspunktiks on ettekanne meie rahvariietest ja rahvamustritest, nende värvidest ja vormidest ning mustrite mitmesugusest kasutamisest nii muiste kui ka tänapäeval. Loengu peab endine Kehtna Kõrgema Kodumajanduskooli ja Tallinna kunstikooli õppejõud preili Linda Ormesson. Loengu illustreerimiseks diapositiivid.

Meelelahutuseks on teisi ettekandeid.

Hubase meeleolu tagab kohvilaud, „Triinu" toetamiseks on korraldatud loteriid huvitavate ja väärtuslike võitudega.

Kõigile teretulemast!

M.L.

Viivi Piirisilla lugejakirju ameerika ajalehtedes

Los Angelese ajalehes „Daily News", 11. sept.:

„Kui üks Ameerika Ühendriikide kodanik, sündinud Eestis, mis on nüüd okupeeritud N. Liidu poolt, ma olen solvatud venelaste barbaarse teo üle, lastes alla relvastamata tsiviillennuki, aga ma pole üllatunud.

Aastal 1944, kui põgenedes teise Nõukogude Liidu okupatsiooni eest ma oli Punase Risti laeval oma vanemate ja vennaga, kelle jalg oli lahas. Venelased torpedeerisid külmavereliselt selgesti märgitud Punase Risti laeva. 3000 haigla patsiendist pardal ainult 600 päästeti. Ma olin 8 aastat sel ajal vana ja veetsin kaks ja pool tundi tormises Balti meres septembrikuul, enne kui üks teine laev mind päästis. Mu vend uppus. Ta oli sel ajal 6-aastane."

Samas ajalehes on ka Balti Vabadusliidu esimehe Anthony R. Mazeika ja liikme Tom Benko lugejakirjad, mis puudutavad sama juhtumit.

„Los Angeles Herald'i" 16. septembri numbris kirjutab Viivi Piirisild vastuseks eelmises numbris ilmunud demonstratsiooni reportaazhile:

„Teie 11. sept. ajalehes Timothy Leone artiklis pealkirja all „Protesteerijad valavad pilgates nõukogude vodkat, Tom Hayden" öeldakse, et Tom Hayden on öelnud: „Mõnele neile parempoolseile Ida-Euroopa gruppidele, igaüks paremal Hitlerist on probleemiks".

See näib irooniline, et Tom Hayden nimetab inimesi Ida-Euroopast Hitlerist parempoolseimaks. Laske mind õpetada Tom Haydeni — Eesti, Läti ja Leedu kaotasid oma iseseisvuse kurikuulsa Hitleri ja Stalini (Molotov — Ribbentropi) pakti tõttu."

USA konsul sai Leningradis peksa

WASHINGTON — Hiljuti ilmus teade, et N. Liit saatis välja spioneerimise pärast USA Leningradi konsuli abi Lon David Augustenborgi ja tema abikaasa. Nüüd on selgunud, et venelased peatasid konsuli auto, tõmbasid ta pärast esiakna purustamist autost välja, peksid ta läbi ja tõmbasid tal püksid jalast. Siis nad käitusid toorelt ka konsuli abikaasaga, misjärel nimetasid mõlemaid „persona non grata" N. Liidus.

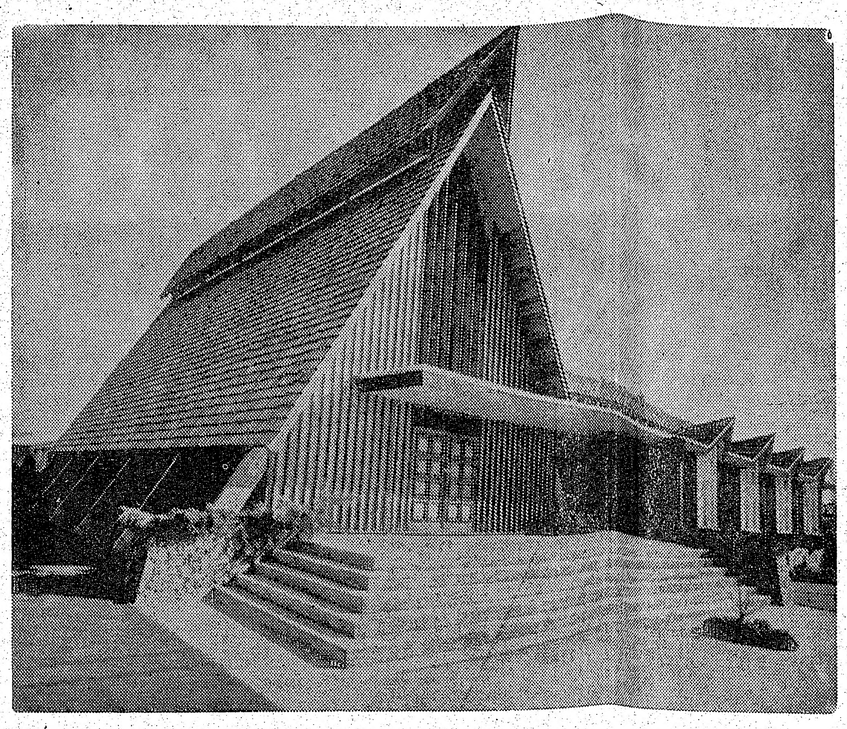

Vancouveri eesti kirik ja rahvusliku tegevuse kodu.

Vancouveri Eesti Kirikufond 20-aastane

Kirik ja kõrvalhooned sümboliseerivad Vancouveri eestlaste ettevõtlikkust, koostöötahet ja heatahtlikkust

Viiekümnendate aastate esimesel poolel oli suurem osa kodumaalt lahkuma sunnitud rahvuskaaslasi jõudnud uutesse asukohamaadesse ning sihtkohtadesse, kaasaarvatud Vancouveris. Kodud olid loodud ning enam-vähem oli üle saadud esialgseist keele- ja majanduslikest raskusist. Kogudus ja Eesti Selts tegutsesid allüürnikena kohalikes kirikuis ja võõrastes ruumides.

A/S Eesti Maja asutati Vancouveris 1956. aastal eesmärgiga omandada isemajandav kinnisvara küllaldaste ruumidega Eesti Seltsi ja allorganisatsioonide rahvuskultuuriliseks tegevuseks. Samal ajal õnnestus osta „Mäeotsa" talu.

Uue tõuke kinnisvara muretsemiseks Vancouveris andsid edukalt läbiviidud Läänerannniku Eesti Päevad 1961. aastal.

Sama aasta lõpupoole otsustasid A/S Eesti Maja ja mõlemad kogudused ning Eesti Selts ühiselt plaanitseda kiriku ja kõrvalhoone ehitamist,

kusjuures kirikut kasutaksid nii Ev. Luteriusu kui Ap.-Õigeusu kogudused, kõrvalrume Eesti Selts ja allorganid.

Mõtet tiivustas ja praeguse kiriku asukoha otsustas Theodor Wesiku ettepanek osta kavatsetavale Eesti Majale krunt Oak'i ja West 49 Avenue nurgale, Theodor Wesik ja Jakob Kembi isikliku garantiiga. Erakordse entusiasmiga õnnestus 1962. aasta kevadel läbiviidud korjandusaktsioon.

Kuigi rahvusgrupina kuulusid peaaegu kõik ühte või teise kogudusse ja Vancouveri Eesti Seltsi, leiti ettevõtte edukaks läbiviimiseks vajalik olevat luua uus organisatsioon — Vancouveri Eesti Kirikufond.

Selle loomine aitas omakorda kaasa annetajate usule ettevõtte edukusse.

Ühisaktsiooni majanduslikku läbiviimist toetas ka teadmine eelistustest tulumaksuseaduses annetuste ja kinnisvara maksustamise suhtes.

Põhikirja väljatöötamisega alustati mais 1962 ja Eesti Kirikufond registreeriti ametlikult sama aasta septembris. A/S Eesti Maja varandus kanti üle kirikufondile järgneva aasta kevadel ja A/S Eesti Maja lõpetas tegevuse.

Vaimuliku-rahvusliku kodu kavandite võistlusele esitati töid nelja arhitekti poolt. Peakoosolekule vastuvõetavad lõplikud plaanid olid tehnud ungari arhitekti Peter Kaffka poolt. Valmar Tamm hoolitses hoone plaanide ja nende kinnitamise eest linnavalitsuses.

Jakob Kembi ettepanekul otsustati alustada ehitustööga ja järjekordse rahaaktsiooniga samaaegselt.

21. augustil 1963 algas krundil kaevamine ja 15. septembril õnnistas kiriku nurgakivi praost Heinam. Eero Muna juhtimisel viidi hoonete sõrestik katuse alla kanadalasest allettevõtja poolt. Ülejäänud tööd tehti kaasmaalaste poolt vabatahtliku tööga, naised meeste kõrval. Paljud töötasid pidevalt esimesest labidatäiest kuni ehituse lõpetamiseni. Novembri lõpul võttis Jakob Kembi ehituse lõpetamise oma juhtimisele. Köögisisustus ja välislõpetuse liistud tehti tema töökohas, samuti hoolitses ta kivitöö ja põõsastiku eest. Kalju Aigro tegi elektritöö ja Gunnar Jäälaid kütte ja veevärgi; mõlemate panus enamasti annetustena. Tunnustamata ei tohi jätta eesti ehitusettevõtjate eneste ja nende kaudu kanadalastest varujate annetatud ehitusmaterjali.

24. veebruaril 1964 toimus esimene jumalateenistus uues kirikus. Tänavu sügisel võidakse tagasi vaadata 20-aastasele tööle ja tänutundes mõelda Vancouveri eestlaste ettenägelikkusele, lugematuile töötundidele ja rahalistele annetustele.

Kirikufond omab varanduse, mille hind ulatub poolele miljonile dollarile, kuid rahaline väärtus on aga suhteliselt hoopiski väiksema tähendusega, kui saavutust võrrelda otsustava panusega Vancouveri eestlaste usulises, rahvuskultuurilises ja seltskondlikus elus.

Õiges perspektiivis saab seda hinnata vaid tulevikus. Lisaks sümboliseerivad kirik ja kõrvalhooned Vancouveri eestlaste iseloomu, milles on palju ettevõtlikkust, koostöötahet, heatahtlikkust ja leplikkust.

Võrreldes algaastatega on kirikufondi ülesanded nüüd suuteliselt kergemad. Ometi teeb ajahammas ka ehituse juures pidevalt oma tööd. On olnud vaja hoolitsemist, et hooneid eesk juli-kus korras hoida vastavalt ühiskonna ja Kirikufondi liikmete nõuetele. Kirikufondi nõukogu ja juhatus töötab igakevadise peakoosoleku juhtnööride volitusel nii hoonete eest hoolitsemisel kui ka nende kasutamisel. Koostöö koguduste ja Eesti Seltsiga on olnud eeskujulik. Tunnustust väärib eriti kõrvalehitus, mis valmis Rudolf Olljumi juhtimisel järjekordselt paljude kaasmaalaste vabatahtliku kätetöö abil. Ka tänavu on tulnud teha mitmeid uuendamisi nii kiriku sees kui hoone ümbruse korrastamisel.

Kirikufondi pidevaks ja suuremaks toetuseks on jõulutervitused. Nüüdse juubeli puhul mälestatakse suurima lugupidamise

ja tänutundega lahkunud karjaseid Manivald Heinami, Helmut Piiri ja kõiki Kirikufondi liikmeid eesotsas Andres Joasalu, Eero Muna ja Toivo Laanemäega.

Kahekümne aasta jooksul on peale sirgunud uus generatsioon, ka on mujalt tulnud kaasmaalasi ja ühinenud Vancouveri eesti ühiskonnaga. Neile on vaja sellest ülevaadet, kaasaegseile see on mälestus ajast, mil üks generatsioon täitis oma kohustusi ja ülesandeid, tehes seda eeskujulikult hästi.

„Läänekaare Postipoiss"/
Maldus Marits

Sõit spordivõistlusele New Yorki

Kuue „estoonlase", kõik värsked Kanada meistrid, sõit kahe autoga Torontost algas reedel (9. sept.) varahommikul. Pärast 13-tunnilist teelolekut jõuti New York'i. Kohapealne „estoonlane" A. Skonberg, kes oli motelli valinud ja teejuhiseid saatnud, viis osa mehi enda kodusse tunniks-poolteiseks tutvusjuttu ajama.

Laupäeva hommikul kell 9.00 saabus motelli A. Skonberg koos Aarand Roosiga. Nende juhendamisel jõuti Downing staadionile, mis asub Randall saarel Bronxi, Manhattani ja Queensi linnaosade vahel. Staadioni tsemendist valatud tribüün on hobuseraua kujuline ning küllaltki keerulise juurdepääsuga.

Ilm oli päikesepaisteline, 90°F soojusega, üsna niiske ja väikese tuulega. Staadioni kaheksast rajast oli ainult viis kasutusel, sest arvatavasti liigsoojuse tõttu oli punane kunstkate mitmeis paigus lainelisteks mullidena üles keskinud. Võistlused algasid ettenähtud ajal ja kestsid kuus ja pool tundi.

Kuna kavas näidatud alade alguse kellaaegadest ei peetud kinni, siis tekitas see raskusi õigeaegse eelsoojendusega; nii 100 m kui ka 200 m jooksud algasid pool tundi varemalt!

Polnud ka teada kui palju ja kes võtavad osa aladest, sest isegi kohapeal võis veel registreerida võistlemiseks. Näib et selletõttu ja ka kuuma ilmaga polnud küllalt korraldajaid kohal, mistõttu võistlejaid kutsuti tõkkeid, laudu ja toole tassima.

Osavõtumaks igalt alalt oli $4.— millele lisandus veel USA Masterite Nõukogu toetusmaks $5.— suuruses.

Pühapäeval oli õhutemperatuur veelgi kõrgem, 100°F. „Samariitlasteks" osutusid Aarand Roos ja pealtvaataja Hans Kruusimägi, endine Tallinna Kalevi kergejõustiklane, kes varustasid „estoonlasi" karastusjookidega. Võistlused kestsid jällegi kuus tundi ja lõppesid kella 16.00-ks.

Toronto poole algas sõit kohe pärast võistlust ja medalite kättesaamist, nii et paari-kolme-tunnilise sõidu järel oleks võimlik leida öist „ankrukohta". Kodulinna jõuti esmaspäeval pealelõunal.

Masteritest „saadikute" üldarvamine näis olevat, et üle 1700 km pikkust sõitu „lõvikoopasse" pole enam huvitav korrata. Tulgu ameeriklased 1984. a. augustis Ottawasse oma P.-Am. tiitleid kaitsma.

Mainitud P.-Am. esivõistlusega lõppes enamuse „Estonia" masterite edurikas suvehooaeg ja algab lühikene puhkus kuni sisetreeningu alguseni oktoobris.

Toronto Eesti Ühispank
958 Broadview Ave. Toronto, Ont. M4K 2R6
Ühenduses on jõud!
Odavad laenud kaasmaalastele
Informatsiooniks helistada:
465-4659

OLD MILL TAILORS
7 RIVERVIEW GARDENS, TORONTO
(1 plokk läänepool Jane'i, Bloori lähedal)
TEL. 769-9535
DAAMIDELE ja HÄRRADELE ÕMBLEMINE TELLIMISTE JÄRGI
RUDY SCHNEIDER

Läti äri
DOWNTOWN WOOLS ARTS & CRAFTS
9 Queen St. E. Toronto — Tel. 368-5011
Meil on rikkalikus valikus importeeritud lõngu. Sobivad varrastel ja kangastelgedel kudumiseks, põimimiseks, heegeldamiseks, tikkimiseks ja sõlmimiseks (macrame). ★ SKANDINAAVIAST HUVITAVAID MATERJALE KÄSITÖÖKS MUSTRIGA ★ Kanvaa mitmes värvis — SOODSAD HINNAD. Avatud: esmasp.—kolmap. 9—6, neljap., reedel 9—8, laup. 9.30—4. Meie teine äri: 674 Broadview Ave. Tor. Tel. 469-2005, kell 3—5 p.l.

EESTI ALUMIINIUM KOMPANII
Akende asendamine thermo-akendega. ★ 5-tollised veeremid kuues värvis. ★ Räästaaluste katmine.
Keldriakendele sissemurdmise vastu metallkaitsed.
Tasuta hindamine. Helistage: töökoja tel. 832-2238 kodus 769-0932
OSSO Investments Inc.
10335 Keele Str., Maple, Ontario L0J 1E0

VABA EESTLANE
kaks korda nädalas

	Maksab Kanadas:	Väljaspool Kanadat:
Aastas	$51.—	$65.—
Poolaastas	$28.—	$35.—
Veerandaastas	$15.—	$18.—

KIRIPOSTIGA + SAATEKULU

	Kanadas:		Väljaspool Kanadat:
aastas	$56.—	+ $42.— x	$47.—
poolaastas	$30.—	+ $21.— x	$24.—
veerandaastas	$16.—	+ $10.50 x	$12.—

VÄLJASPOOL KANADAT ja USA-d:
LENNUPOSTIGA aastas $129.—, poolaastas $67.— ja veerandaastas $35.
Aadressi muudatus 70 centi. Üksiknumbri hind 70 centi
Kanada aadressidele palume märkida „POSTAL CODE" ja USA aadressidele „ZIP CODE"
Pangatshekk või rahakaart kirjutada Free Estonian Publishers nimele.

Tellimine saata:
VABA EESTLANE
1955 Leslie St., Don Mills, Ont. M3B 2M3
Palun mulle saata VABA EESTLANE aastaks / poolaastaks / veerandaastaks — tavalise / kiripostiga alates ..... 19..... Tellimise katteks lisan $..... siinjuures rahas / tshekiga / rahakaardiga. (Raha saata ainult tähtkirjas).
Nimi .....
Aadress .....

OOTAMATULT LAHKUS MEIE ARMAS

ELLEN KÜTTI

Sündinud 19. detsembril 1926 Tartus
Surnud 4. oktoobril 1983 Torontos

Mälestavad sügavas leinas

abikaasa ASKO
tütar KATRIN
poeg TOOMAS abikaasaga
ema HELMI
õde ANNI
õde ASTA perekonnaga
ja OMAKSED Kodu-Eestis

Puhka rahus!

OOTAMATULT LAHKUNUD MEILE ARMAST

ELLEN KÜTTI't

mälestavad sügavas leinas

NOORA, LEMBIT ja LINDA

ARMAST SÕPRA

CLAIRE JAAKSON'i

mälestavad sügavas leinas

ja avaldavad kaastunnet peakonsul ERNST JAAKSONILE tema armsa abikaasa surma puhul

MARGOT ja ILMAR HEINSOO

ARMAST

MILJA TOMANDER'i

surnud 3. oktoobril 1983 Riverton'is, N.J.

mälestab kurbuses

HENN MÄESTE perekonnaga

Leinateateid

Syracuse'is USA, suri 30. juunil dipl. rer. oec. Nikolai Puura, sündinud 23. juunil 1895 Eestis.

Wilmingtonis, USA-s suri 30. juunil Hilda Rätsep, sündinud 1. märtsil 1914 Tartus.

Pärnus suri 21. mail Leili Vaiki Tölp, sündinud 1. oktoobril 1938 Pärnus.

Stokholmis suri 6. juulil Gerhard Kõrb, sündinud 15. juulil 1905 Pärnus.

Sale'is, Austraalias, suri 9. juulil Hille Vernik.

2. juulil suri Lisette Sööblum, sündinud 13. oktoobril 1899 Pranglis.

Saltsjö-Boos, Rootsis, suri 4. juulil August Kaptein, sündinud 13. novembril 1899 Hiiumaal.

Rootsis suri 9. juulil ülempreester Nikolai Raag, sündinud 19. detsembril 1888.

Los Angeleses suri 9. juulil Margarete Kuus, neiuna Reinok, sündinud 12. veebruaril 1888 Riias.

Saltsjöbadenis, Rootsis, suri 2. juulil Adele Rosalie Steinbach.

Rootsis suri 16. juulil prof. Ulrich Karell, sündinud 24. mail 1892.

Södertäljes suri 16. juulil Hilda Vaku, neiuna Warma, sündinud 19. märtsil 1905 Viinistul.

San Joses, Kalifornias, suri 18. juunil Anny A. Remmel, sündinud 26. aprillil 1902 Pärnus.

Philadelphias, USA-s, suri 8. juulil Leida Luha, sündinud 24. detsembril 1911 Tartus.

Pompton Plains'is, USA-s, suri 13. juulil Otto Saar, sündinud 6. juunil 1909 Jõhvis.

Tallinnas suri 6. juulil Klaara Pork, sündinud 1898 Hiiumaal.

Sturgeon Bays, Kanadas, suri 8. juulil Magdalene Trimm.

Rootsis suri 19. juulil Johannes Miethman, sündinud 4. juunil 1919.

Tallinnas suri dr. Voldemar Kuusik, sündinud 18. mail 1911.

Sydneys, Austraalias, suri 19. juulil Peeter Raud, sündinud 25. oktoobril 1905 Sangastes.

Järvamaal suri 13. juulil Johannes Kruup, sündinud 21. juulil 1893 Järvamaal.

Austraalias suri 18. juulil Armin Orle.

Thirlmeres, Austraalias suri 22. juulil Aleksander Rebane, sündinud 24. septembril 1903 Viljandimaal.

Eestlaste poolt eelistatud ja traditsiooniliseks kujunenud

MATUSEMAJA

Matusemaja on üle 115. aasta teeninud Metropolitan Torontot sama perekonna poolt väljakujunenud traditsioonidega. Moderniseeritud avarad ruumid, kvalifitseeritud personal ja küllaldaselt parkimiseruumi.

Väärikas teenimine

ROSAR-MORRISON FUNERAL HOMES LTD.

T. L. MORRISON — Funeral Director

467 Sherbourne St., Toronto, Ont. M4X 1K5
Telefon 924-1408

362 Danforth Ave.
Toronto, Ont.
M4K 1N8

GARDENIA
FLOWERS & GIFTS

Tel. 466-1951 või 466-1502

Värsked ja esmaklassilised lilled igaks sündmuseks.
Kunstkäsitöid kinkideks: ehted, merevaik, nahatööd, puunikerdused, keraamika.
Räägitakse eesti, läti ja inglise keelt.

Avaldame südamlikku kaastunnet peakonsul
ERNST JAAKSONILE tema armsa abikaasa

CLAIRE JAAKSON'i

surma puhul

EESTLASTE KESKNÕUKOGU KANADAS

Armast õe- ja tädimeest

LAAS KAUP'i

sündinud 5. septembril 1903 Torgus, Saaremaal
surnud 22. septembril 1983 New York'is

mälestavad leinas

MARIE ja GUSTAV KILK
ELSA PAEMURD perekonnaga

Laevakaptenile 10 aastat

MOSKVA — Volga jõel toimus möödunud aasta juunis laevaõnnetus, kus reisilaev sõitis vastu raudteesilda, mistõttu rong langes laevale, kus 240 inimest said surma. Nüüd mõisteti laeva kaptenile 10 aastat vangistust, kuna ta polnud hoolikas julgeolekueeskirjade täitmise jälgimisel ega nõudnud meeskonnalt küllaldaselt distsipliini.

Austraalia tõstis postihindu

Alates 3. oktoobrist tõusid Austraalia postihinnad Kanadasse ja USA-sse, mistõttu Estonian Learning Materials poolt väljaantud eesti keele õpik „Eesti keel algajatele — Estonian for Beginners" saatekulud on tõusnud. Nüüd maksab ühe õpiku hind merepostiga 12 Austraalia dollarit, SAL'iga A$16 ja õhupostiga A$17, kassettide saatmine üks komplekt (6 kassetti) A$20.50, SAL'ga A$23 ja õhupostiga A$25. Suuremal arvul on erihinnad. Tellimised täidetakse koha peale Austraalia dollareis „Estonian Learning Materials" nimele kirjutatud tsheki saabumist. Tellimise aadress: Estonian Learning Materials, P.O. Box A 317, Sydney South, 2000, Australia. Õppematerjalid tulevad müügile tõenäoliselt ka mõne asutuse juures Kanadas.

Eesti Sihtkapital Kanadas

Annetused, testamendi-pärandused ja mälestusfondid on tulumaksuvabad. Suunake oma annetused noortele ja teistele eesti organisatsioonidele

Eesti Sihtkapital Kanadas

kaudu tulumaksuvaba kviitungi saamiseks. — Eesti Maja, 958 Broadview Ave. Toronto, Ont. M4K 2R6

Chicago Eesti Majas korraldati eesti raamatunäitus ja -laat. Pildil autokoorem raamatuid valmispakituna näituslaadale viimiseks.
Foto. Allan Sibul

Raamatunäitus ja -laat Chicagos

10. ja 11. septembril toimus esimene täiuslikku laadi ramatunäitus ja — laat Chicago Eesti Majas, Näituse korraldas Allan Sibul, kel oli üle paarikümne kaastöölise abiks maailma erinurkadest. Väljapanekuid oli mitmetes kategooriates: luule ja proosa, näitekirjandus, ajalugu ja poliitiline teadus, keelelised teosed (sõnastikud, õpperaamatud, jne.), mälestusteosed Eesti Päevadest, aga ka helilindistatud materjal eesti keele õpikutena ja Austraaliast „Adelaide Eesti Raadio" saadete näol, mis tänini salvestatud 104's raadioprogrammis.

Mittemüüdavate väljapanekute hulgas iseloomustavaina mitu „Kalevipoja" eestikeelset trükki ja selle tekstikriitiline väljaanne, „Kalevipoeg kunstis", vanemate „Kalevipoja" väljaannete tiitellehed (vanim 1862) ja mõningad huvitavad rariteedid sajandipöördelt Eestist. Müüdavad väljapanekud olid nii eesti- kui ka ingliskeelsed raamatud: eesti ja ida-euroopa ainetel, peamiselt viimastel aastatel trükitud. Need olid hästi esindatud.

Näitus ja laat pakkus vaatajaskonnale mitmekülgset huvitavat ainestikku ja andis ka hea võimaluse ostetavaid raamatuid enne sirvida, mis postiga äriajamisel on praktiliselt võimatu. Küsimusele raamatulaada võimaliku kordamise kohta tuli vastus, et küllap vist hilissügisel, kas KLENK'i Sõpruspäevadel, novembri lõpul või traditsioonilise Eesti Maja jõululaada ajal.

Andres Peekna

Linda Pihelit mälestades

Meil on kombeks meenutada ja austada meie ühiskonnas aktiivselt tegutsenud ja tegutsevaid tegelasi. Nende kõrval on meie ühiskonnas mitmeid tagasihoidlikke, kindlameelseid eestlasi, kes oma toetuste ja tööga aitavad kaitsta eesti keele ja kultuuri püsimist ja arengut. Ka need väärivad tunnustust.

Üks neist on Linda Pihel, kes sündis Tartu maakonnas, Haaslaval Jürgensite taluperes 15. juulil 1911. Tüdruk oli hoolas õppima koolitarkust, talutarest aga virkust, hoolsust, töökust ning vastutustunnet. Nõnda arenes Lindast talupoeglikult iseteadev eesti neiu, kelle valis endale naiseks Alfred Pihel. Lindast sai tubli perenaine ja laste ema, kes hoolitses oma pere eest, olles ka abiks mehele nõu ning jõuga tema ärilises tegevuses.

Õnneaeg vabal kodumaal oli lühike, sest saabus okupatsiooniaeg, mil oli raskusi perele isegi hädavajalike elutarvete muretsemisega. Tuli ka kaitsta ning varjata peret, vahest ka sõpru, mõrvamise või vangistamise eest.

Vene rinde kodumaale tungimisel 1944. a. sügisel, õnnestus väikses paadis põgeneda Rootsimaa randa koos kolme väikse tütrega. Pere oli õnnelik vabal maal.

Rootsis sai ta tööle haiglasse, kus oli hinnatud oma hoolsa töö, täpsuse, korralikkuse ja kindlameelse hoiaku tõttu nii ülemuste kui kaastööliste poolt. Haiglateenistuse kõrval asus jälle omale kodu korraldama. Ka suurenes pere poja võrra. Linda hoolises lastele koolihariduse andmise eest, ka kodus õpetas neid emakeele oskuses, hoolsale tööle, endast ja eestlastest lugupidamisele, ja kodumaa, Eesti tundmises.

Kui lapsed 1978. aastal ümberasusid Kanadasse jäi ema äraootavalt Rootsi, kuni 1979. aastal järgnes lastele, kus sai tööle haiglasse õeabilisena.

Haigla töö kõrval algas jälle omale kodu korraldama, olles abiks lastele ja nende peredele. Peale kõige jätkus julgust, tahet ja jõudu toetada oma panusega võitlustööd Eesti ning eestlaskonna heaks võõrsil. Pidas eestluse püsivuse „vundamendiks" eesti keele oskust. Ta seisis valvel, et laste keeleoskus ei ununeks ja nad õpetaksid seda ka lastelastele. Lapselapsi, mitmes vanuses, oli temal kolme pere kohta kuus, kolm tüdrukut ja kolm poissi. Mõnedel nendest keeleoskus ei olevat veel kõige parem. Saavad aru, kuid vastamisel tulevat puudus sõnadest. Keeleõpetamise kohustuse tegi ta nende emadele-isadele ülesandeks. Ta tundis rõõmu, et lapsed koos peredega on majanduslikult „kindlail jalul".

Õnnetuseks tabas Linda Pihelit raske tervislik rike, mis viis tema ratastooli. Soovist olla vaikses talulikus miljöös asus tema väimehe ja tütre tallu Simcoe linnakese lähedal Ontarios, olles ka nende hooldamisel, kuni 22. augustil 1983. a. lõppesid tema valurikkad kannatused.

25. augustil võttis suur hulk eesti keelt rääkivaid leinajaid tema leinatalitusest ja Simcoe surnuaiale saatmisest osa, kes soovisid, et Taevaisa annaks sellele tublile eestlasest emale rahulikku puhkust.

Kusta

Manöövrid Rootsi idarannikul

Suur sõjaväeline manööver Rootsi idarannikul, mis kandis nimetust „Ostkust" ja hõlmas alasid Ölandi põhjatipust kuni Stokholmi põhjapoolsete skäärideni, hõlmates ka Gotlandi ja seda ümbritsevaid vesi. Manöövritel rakendati 20.000 meest.

Võitlustegevus algas Gotlandilt ja läks siis maismaal edasi Nynäshamni, Oxelösundi. Bravikenisse, Norrköpingisse, Linköpingisse, Gryti ja Västerviki.

Manöövrid andsid end elanikonnale tunda teatud maanteede sulgemises, liiklustakistustes, suurenevas lennutegevuses, sõjalaevade ja paatide liikluses ning muidugi kaugelt kostuvas kahurimürinas.

Mobiliseeritud oli 3000 sõidukit, 50 välikahurit, 180 lennukit, 30 helikopterit, 50 laevastikuüksust ja 20 rannakaitsesuurtükki.

Manööver lõppes 5. oktoobril.

EPL

Kitarrikontsert edasi lükatud

Käesoleva nädala reedel, 7. oktoobril ettenähtud Boris Baggeri ja Elisabeth Stephani kontsert konservatooriumi saalis on lauljatari haigestumise tõttu edasi lükatud pühapäevale, 23. oktoobrile.

Väiksemaid REMONTTÖID
majade juures:
elekter, puutööd, torutööd (plumbing), kraanid, kloosetid jm.
Helistage — J. MEIUSI 225-3283

Eesti kirjasõprus eduteel

Ootamatult palju rahvuskaaslasi on kõikjal üle maailma reageerinud EKN Noorsootöökomisjoni, ESTO-84 ja Toronto Eesti Täiendusgümnaasiumi üleskutsele kirjateel sõprusvahekordade loomiseks.

„Ulatage oma käed sõpruses üle maade ja merede. Kirjutage eesti keeles — meie kõikide ühises emakeeles! Osavõtt võimalik kõikidele, vaatamata vanusele või ESTO-st osavõtule," kõlas osa üleskutsest.

Nii ongi soove kirjasõpruse alustamiseks tulnud Kanadast, Ameerikast, Rootsist, Saksamaalt, Prantsusmaalt, Soomest ja Austraaliast — lastelt kuni ligi sajaaastasteni!

Edaspidi pühendame erilise tähelepanu laste ja noorukite kirjadele, seekord toome mõningaid näiteid vanema vanusegrupi kirjaniidetest:

„Olen huvitatud kirjasõbrast, kes on umbes 40—50. a. eesti mees, meeleldi Põhjamaadest. Olen 42. a. eestlanna, lõpetanud ülikoolis majandusteaduskonna. Samuti õppisin inglise, eesti ja soome keelt. Parimate tervitustega ja head ESTO kordaminekut!"

(Soomest)

„Olen üksik poissmees, 50 aastat vana ning käin iga päev hoolega tööl. Mitte-suitsetaja ja napsi võtan haruldastel juhtudel, kui seda juhtub! — Muusikat „neelan!" Muidugi on kavatsus tulla Torontosse ESTO-84-dat külastama! — Esimeses järjekorras olen muidugi huvitatud naissoost kirjapartnerist, aga võib olla ka huvitav meessisik. Parimate tervitustega Rootsist!"

(Rootsist)

„Tervitusi Rootsimaalt! Kuna vanus ei ole oluline, siis ehk leidub mõni vanahärra, kes soovib kirjutada 70. a. daamile. P.S. Võtan 84. a. Estost osa!"

(Rootsist)

„Tervist! Kas on keegi, kes tahab minule kirjutada? Mina ei ole käinud eesti koolis. Räägin rootsi ja eesti keelt. Tahan Estost osa võtta!"

(Rootsist)

Nendele ja kõikidele teistele kirjasõprusest osavõtjaile püüab korraldav toimkond vastu tulla, sobitades kirjasõpruse partnereid vastavalt nende soole, vanusegrupile ja erihuvidele ja -harrastustele. Paljud nendest kohtuvad kindlasti juba ESTO-84-l Torontos!

Lähem informatsioon ja kirjasõpruse ankeedid on saadaval EKN büroos, Toronto Eesti Maja, 958 Broadview Ave., Toronto, Ontario. M4K 2R6, tel. 465-2219 või isiklikke andmeid saates samal aadressil.

ESTO Kirjasõpruse Korraldav Toimkond

Paljud eestlased — majaomanikud, ei tea
et teen igasuguseid raud- ja puuaedu
kruntide ümber.
E. RISTMÄGI, tel. 759-6424

BON AIR APPLIANCE SERVICE
PARANDAME
külmutuskappe ja pliite — igat liiki
★ 31 aastat tööpraktikat ★
Tel. 533-9334

Septembris toimusid Jõekääru Lastesuvekodus talgupäevad, kus esimeseks tööülesandeks oli tütarlaste elamule uue katuse tegemine. Pildil töömehed täies tööhoos. Foto: J. Säägi

Leedu, Läti ja Eesti 1940—1980

Prof. dr. Rein Taagepera loeng Balti riikide lähemast minevikust ja tänapäeva probleemidest

Tartu Instituudi sügishooaja teiseks loenguks oli dr. Rein Taagepera ettekanne „Leedu, Läti ja Eesti 1940—1980: sarnasusi ja erinevusi". Õhtu avas lühikese lektori tutvustamisega instituudi juhatuseliige Kaja Telmet. Avaldame ettekande mõningase lühendusega.

2.

Vastupanu sakslastele oli pasiivne, hoiduti partisanitegevusest, mis nõudnuks ohvreid.

Tugevaim organisatsioon oli Leedus oma ajakirjanduse ja keskorganisatsiooniga. Lätlased nägid enimat autonoomiana omavalitsuse ametnike kaudu.

Eestil olid parimad suhted ja kontaktid Rootsiga ja 5000 meest põgenes Soome, kus spetsiaalne Eesti rügement JR200 formeeriti.

1944 põgenes läände 60.000 eestlast, 100.000 lätlast ja 50.000 leedulast. Lätlastel oli pikim põgenemise periood, kuna Saksamaa pidas Kuramaal vastu 1945. a. maikuuni.

Kogukaotuste poolest olid Balti riigid raskemate hulgas Euroopas. 1939. a. sügisest 1945. aastani kaotas Eesti 25 prots. oma ennesõjaaegsest elanikkonnast, Läti 30 prots. ja Leedu ainult 15 prots., kuna nad said tagasi piirkonnad Klaipeda ja Vilniusega.

Sõja- ja okupatsiooni surmaohvrite arv oli tähelepandavalt samane Eestis (8 prots.), Lätis ja Leedus 9 prots.

Metsavendlus hõlmas 1950. a. alguseni 1 prots. elanikkonnast, mis on tüüpiline partisanitegevuses. Leedu metsavendlus oli tõhusam ja organiseeritum, neil olid ajakirjad, ühine üle-Leeduline keskus, kaks treeningulaagrit ohvitseridele. Eestis ja Lätis olid pisirühmad, kes üksteisega kontakti ei võtnud. Ei ole teada, et Eestis ja Lätis olnuks metsavendadel oma ajakirja ja lendlehti. Eesti lipu heiskamine kirikutornidesse ja täitevkomiteede ründamine olid keskseks tegevuseks.

Pärastsõja küüditamised olid erinevad. Märtsis 1949 viidi Eestist 10 prots. talupidajaist ühe nädala jooksul. Lätist ainult 5 prots.

Leedus, võimalik et hästiorganiseeritud metsavendluse tõttu, oli mitmeid küüditamisi, aga alati 1 prots. ulatuses.

Kolhoosistamine viidi Eestis läbi järgneva kuu jooksul, 8 protsendilt 64 protsendile. Lätist oli samasugune olukord. Leedus oli pool aastat hiljem kolhoosides vaid 34 prots. Kuid 1950. a. lõpuks peagu kõik leedu talupidajad olid ühinenud kolhoosidega.

1940. aastais olid haldurid kohalikud kommunistid. 1950. a. puhastati eesti kommunistid välja ja asendati Venemaa kommunistidega, „jeestlastega".

Sama ei tehtud Läti ja Leedu rahvuslike kommunistidega, ning jääb praeguseni müsteeriumiks, miks seda tehti ainult Eestis.

Kõigis kolmes vabariigis võiks sõjajärgset Stalini ajastut iseloomustada kui sõda pärast sõda. Aastail 1945—53 kõik kaotasid kolmandiku ennesõjaaegsest rahvastikust, aga Eestis ja Lätis muutus olukord halvemaks sõjajärgse immigratsiooniga. Osalt olid need Venemaal venestunud eestlased ja lätlased, kelle sarnaseid polnud Leedus. Eesti tuli kuni 100.000 Venemaa eestlast. Kaotused olid Eestis 33 prots., Lätis 36 prots. ja Leedus 32 prots., kes asendati uue immigratsiooniga Eestis 29 prots., Lätis 31 prots. ja Leedus 6 prots. ulatuses.

Rahvuslike kultuuride hävitamine Stalini poliitika ja praktika kohaselt oli sarnane kolmes riigis.

Efekt muutus teravamaks venelaste sisserännu tõttu Lätis ja Eestis

ning kohalike kommunistide väljapuhastamise läbi Eestis.

Pärast Stalini surma oli samasugune lõdvestus kolmes riigis, nn. „sula aeg" mis andis kohalikke algatusvõimalusi. Sisseränd peatus korraks ja tekkis vastupidine liikumine. Sula ajal tekkisid autonoomianõuded Lätis, misjärel oma kommunistid puhastati välja ja asendati Venemaalt tulnud kas lätlaste või venelastega. Leedus on aga tänaseni jäänud tippkohtadele leedu oma kommunistid.

Majanduslikul poolel keskenduti tööstuse viimisega Moskva alla. Rahvuslik kultuuritegevus siiski jätkus ja andis loovaid võimalusi, kuigi kontrolli all pärast „ajaloolist auku".

Rahvuskultuuri taastamine lõpetati Leedus 1968, Eestis 1971 ja Lätis 1974 pärast sulaaega 1962—68.

Tulemuseks oli kunstilise väljenduse eksistents rangete kitsenduste all enne olnud olematuse asemel 1950-ndail aastail.

N. Liidu fanaatilistes progressiplaanides asetati tööstusi ükskõik kuhu. Läti-Eesti valiti endiste tööstuste olemasolu tõttu tööstusmaadeks, Leedu jäi põllundusmaaks. See jagunemine oli sündinud juba 16. sajandil usuvalikuga, mis andis luteriusu maadele suurema kirjaoskuse ja vähema sündivuse, mis tingis 1945—1949 ja jälle 1960—1970 aastates suurema sisserännu Lätisse ja Eestisse. Leedu jõudis hariduse alal järele 1960, läks siis mööda Lätist. Hariduse suurenemisega hakkas sündivus langema nagu venelastelgi. Eestisse on sisseränd aga jätkunud.

Kuna Eesti oli väiksem ja rohkem väljaarendatud, kui teised N. Liidu alad,

on teda tihti valitud uute tehnoloogiate katsetamiseks, saades sellisena sotsio-ökonoomiliseks laboratooriumiks.

Mitmesuguseid uuendusi prooviti just seal, nagu mõnes osas Lätiski, millist rolli pole aga Leedu kunagi mänginud.

1968. a. oli väga markantne aasta Ida-Euroopas pärast Stalini surma. Toimus invasioon Tshehhoslovakkiasse, mis näitas, et Hrushtshovi ajajärgu reformide aeg on lõppenud.

Algas põrandaalune tegevus. Sündis dissidentlus, Balti riikides on põrandaalune tegevus olnud ja on veelgi tugevaim Leedus, kus ühele illegaalsele märgukirjale oli alla kirjutanud 148.000 leedulast.

Üheks põhjuseks on, et rahvuslus ja katoliiklus sulavad seal ühte, mida luterlus Eestis ja Lätis pole saavutanud.

Usuliselt aktiivsed baptistid pole end seganud rahvuslikesse küsimusisse.

Pooletunnine igakuine streik oli eestlaste leiutis. Noorterahutused 1980. a. tekitasid negatiivset vastureaktsiooni vene sisserändajate hulgas, kes hakkasid relvastuma. Nendega tuleb veelgi rohkem arvestada Lätis, kus üks kolmandik elanikkonnast on sisserändajad, kes eelistavad vene kolonialistlikku korda. Lätis pole põrandaaluseid ajakirju ilmunud, kuid on olemas väikseid põrandaaluseid gruppe. Eestis on vähemalt neli põrandaalust väljaannet eksisteerinud.

Koostöö balti erimeelsete dissidentide gruppide vahel arenes 1970-ndate viimastel aastatel. Nende hulgas oli ainult paar lätlast ja pool tosinat eestlast märgukirjale allakirjutajate seas.

Hilisemal (1981), märgukirjal tuumarelvadevaba Põhjamaa kujundamiseks oli allakirjutajaid rohkem lätlasi kui eestlasi ja leedulasi.

Olles realistliku eesmärgiga ja nõudes tuumarelvadevaba tsooni loomist, on see tähtsaim balti deklaratsioon, mida aga president R. Reagan naeruvääristas oma sõnavõtus, kui Baltikumi tuumarelvadevaba tsooni loomist.

Kuigi dissidentide tegevus on tugevaim Leedus, on Lätis ja Eestis olnud sama palju vangistamisi. Kuid Leedus on protestid olnud massiivsed ja individuaalseid protesteerijaid nendega võrreldes vähem. Samal ajal Eestis ja Lätis langeb iga dissident uurimise alla, niipea kui ta on avastatud.

Mitte-kohalikest-moodustatud kõrgem administratsioon

ja suurem sisserändajate arv teeb olukorra Eestis ja Lätis veelgi halvemaks.

Selletõttu tugev Leedu dissidentide tegevus võib suureneda kuna naabermaades on vastupidised faktorid tugevad.

Mis saab tulevikust? Peamine probleem on venelaste sisseränd. See on madalam võrreldes 1970 algaastatega, aga pole peatunud. Kriitiline lüli on Läti, mis on väga lähedal ohtlikule protsendile: lätlasi on veel 53 prots., võrreldes 55,5 protsendiga kümme aastat tagasi. Psühholoogiline 50 prots. piir on väga lähedal. Selletõttu on Läti sattunud nõrgaks lüliks lätlaste püüdlusist hoolimata. Siis oleks Eesti kahelt poolt ümber piiratud.

Eesti rahvastiku osa on vähenenud viimase kümne aasta jooksul 66 protsendilt 63 protsendile. Leedulased on suutnud oma elanikkonna taseme hoida 80 prots. ümber.

Nii peaksid eestlased ja leedulased Lätit abistama. Eesti saatust on varemgi otsustatud Läti pinnal.

Mida saadakse teha? On vaja rohkem balti koostööd kodumaal, kui ka paguluses. Peaksime läti kultuuri tundma õppima, pealegi kui lätlased on ehk lähedasemad veresugulased meile kui keelesugulased soomlased.

Lühidalt, ajajärgule vaadates võivad eestlased, lätlased, leedulased ilma teisteta esialgul hakkama saada, aga kaugemale vaadates, isegi suurim neist, leedulased ei suuda seda teha. 1920. aasta koostöö võinuks Balti riigid 1939. a. päästa. Individuaalsel tasemel peaks olema esimene samm hakata huvi tundma ja teadmisi koguma naaberriikide ajaloost ja kultuurist, eriti kirjandusest.

Võibolla mõistis paavst Johannes Paulus II lätlaste rasket olukorda ja määras esimeseks ametlikuks nõukogude kardinaliks lätlasest vaimuliku.

Läti katoliikluse säilimine on tähtis ka Leedu katoliiklusele.

Vene kaubalaevad toimetavad kohale allveelaevu?

STOKHOLM (EPL) — Rootsis Köpingi sadamas, linnulennul umbes 120 km Stokholmist idapool võttis salpeetrilaadungit peale vene laev „Baltiiskii 110". Seega pidi vtne laev sõitma sõna tõsises mõttes läbi „Rootsi südame", alates Stokholmist ja läbi kogu Mälareni järve.

Iseenesest sellega midagi imelikku ei ole — vene laevad on käinud Mälareni sadamates varem ja teevad seda kindlasti ka edaspidi. Kuid käesoleval juhul kahtlustavad mereväelased, et „Baltiiskii 110" kuidagimoodi aitas üht kääbusallveelaeva „operatsioonipiirkonda".

Nimelt Hammarby sadamasse, keset Stokholmi linna, kus mitmed tunnistajad tähendasid vee ebanormaalset keerlemist, õhumulle ja muud sellist.

Mereväetuukrid uurisid ja pildistasid merepõhja aktuaalses piirkonnas, kuid ei leidnud midagi, mis võinuks viidata kutsumatule külalisele.

Otsinguid muidugi raskendas asjaolu, et nähtavus oli samahästi kui null ja põhi nagu sadamates ikka, kõiksugu prahti ja vanarauda täis.

Mereväe esindajad aga märgivad, et kaubalaevad väga hästi võivad aidata kääbusallveelaevu Rootsi sisevetesse. Seda võidakse teha vastavate kinnitusseadmete abil, või siis liigub allveelaev otse kaubalaeva kiiluvees, kust seda on ülimalt raske avastada.

Riigikaitse julgeolekuosakond jälgib idalaevade sõite Rootsi vetes suurima tähelepanelikkusega ja nende positsioonid registreeritakse.

Allveelaevaintsidentide tõttu on hakatud võrdlema idariikide kaubalaevade marsruute allveelaevaindikatsioonidega.

Võib märkida, et kui näiteks Tõre juures käis allveelaevajaht, ilmus sinna vene kaubalaev. Samuti Karlskronasse, kus Rootsi mereväel olid manöövrid ja kus samuti saadi kontakt „tundmatute objektidega", tõenäoliselt allveelaevadega. Ja kui Harsfjärdenil ja Mysingenil aeti taga võõraid sissetungijaid, oli ka seal kohal idariikide kaubalaev. Lisaks veel tursapüügiga tegelevad vene saatkonnaametnikud.

Üks Stokholmi õhtuleht küsitles „Baltiiskii 110" kaptenit, kuidas allveelaeva-looga õieti on. Kapten mõistagi välgutas naeratades oma terashambaid ja toonitas, et tegemist on täieliku fantastikaga.

N. Liit polevat kunagi kellegi piire rikkunud ega kavatsevat seda teha ka edaspidi.

Lehe reporterid märkisid, et nad ei tahtnud teha olukorda piinlikuks, hakates kaptenile selgitama Gasefjärdenil karile jooksnud U 137 lugu. (EPL/IS).

KATUSETÖÖD
TARMO SEPA — tel. (416) 425-5075
SEPA HOME IMPROVEMENTS
Metro Lic. B-5374

INTERLOCKING PAVING STONE
PATIO - SÕIDUTEED - KÄIGUTEED
TASUTA HINDAMINE
HELISTADA MATI RAND 698 1835

LÕPLIK VÄLJAMÜÜK
Naiste suvekingad, nahast ja riidest, palju väikesi suurusi.
Hinnad $12.00—25.00
Saksa Rohde puukingad $25.00
Aarika puuehted: kõrvarõngad $2.00, sõrmused $2.00—3.00
kaelakeed $3.00, puust kaelakeed $4.00—5.00.
Erilised soome sisetallad, lastele ja meestele 35 s. ja 50 s.,
nahktallad naistele $1.75 ja meestele $2.00
Finn Fashion Shoes Ltd.
773 Mt. Pleasant Road
Tel. 487-4085
Avatud: esmasp. reedeni 10—6, laup. 10—5

KÜTTED
★ Uued ja parandamine ★ ÕLI ja GAASIAHJUDE vahetamine ★ Korstnate voodrid (chimney lining) ★ Veetorude parandamine. ★ Ahjude puhastamine.
ROLAND KULLIK — Tel. (416) 275-1280

PAKID EESTISSE
Saatke oma järgmine pakk odavamini ja kiiremini kui varem
VÕRRELGE HINDU:

Laevateel		Õhupostiga
kuni 5 kg	$19.00	$42.00
kuni 10 kg	$34.00	$72.00

Tolli võib tasuda Kanadas või Nõukogude Liidus
SAVE-O-WAY PARCEL SERVICE LTD.
TORONTO
337 Roncesvalles Ave.
Tel. 532-3042
HAMILTON
747 Barton St. East
Tel. 544-3603
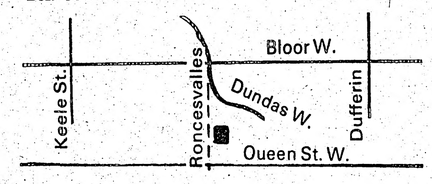

MALE

Olav Randoja ja Jaak Järve esikohal

Toronto Eesti Maleklubis peeti esimene selle hooaja maleõhtu ja toimus ka kiirmaleturniir. Turniiri esikohti jagasid kaks maletajat, Olav Randoja ja Jaak Järve, mõlemad saavutasid 5 punkti seitsmest võimalikust. Turniiri kohtunik Lembit Joselin saavutas kolmanda koha 4½ punktiga ja Oiva Mankio 4 punktiga oli neljandal kohal.

Kavas oli meeskonnavõistlus West Hill Maleklubiga, kuid meist mitteolenevatel põhjusil ei ole see võimalik sel sügisel ja nüüd on käimas läbirääkimised Toronto Austria Maleklubiga meeskonna võistluse korraldamiseks 15—20 laual.

T.E.M. järgmine maleõhtu leiab aset 20. oktoobril kell 7 õhtul ja sellele järgneb pühapäeval, 30. oktoobril, kell 2.30 p.l. meeskonnavõistlus Toronto Eesti Maja klubiruumis.

Meeskonnavõistlusel on ettenähtud vähemalt 2 x 40 minutit mänguaega ja see on „lahtine", seega osavõtmise võimalus on nii naistel kui ka meestel, noortel ja vanadel, ning ka eestlaste võõrrahvustest abikaasadel. Registreerimine toimub kohapeal alates kell 2 p.l. ja mängijad jaotatakse meeskondadeks vanuse järgi. Esialgu on kavas, et „nooremad", alla 40-aastased mängivad „vanemate", üle 40-aastaste maletajate vastu, kuid vanaduse piiri võib muuta, olenedes maletajate arvust, mis selgub alles registreerimisel, sest klubi eesmärgiks on pakkuda kõikidele osavõtjatele kaasamängimise võimalust. Teadaolevate maletajate arv, nende, kes on aastate jooksul T. E. Maleklubis mänginud, ületab 80 piiri. Sellepärast on kindlasti neid, kes varem pole klubi maleturniiridest osa võtnud ja on loota et meeskonnavõistlus toimub vähemalt 25 laual. Asjahuvilisi palutakse aegsasti registreerida ja oma maletamise vahendid kaasa tuua. Kõik on teretulnud maletama ja pealtvaatama!

Aeg

Spordimärkmeid

Esimese MM-võistluse suurim üllatus oli 19-aastane odessalane G. Avdejenko, kes võitis kõrgushüppe 2.32-ga. Tema on 2.02 m pikk, kaalub 84 kg, alustas treeningut 11-aastaselt ja 16-aastaselt saavutas 2.06 m.

☆

Esimesed kergejõustiku MM-võistlused peeti augustis Helsingis, kuna see olevat sportlik linn. Kehakultuuriga tegeleb Helsingis 40% elanikest, kulutades keskmiselt 31 minutit päevas; 77% spordihuvilistest teeb tervisejooksu ja 33% suusatamist. Helsinglaste kasutuses on 31 valgustatud suusa- ja jooksurada, üle 200 spordisaali, II basseini jm.

erk

RISTSÕNA NR. 1164

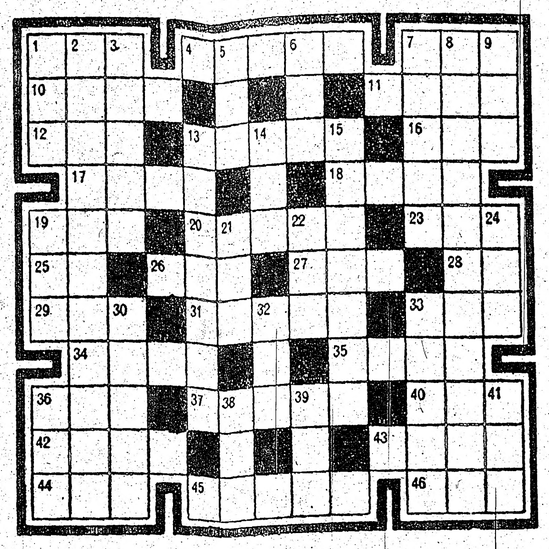

Põikread: 1. Sugulane, 4. Jäme kõis, 7. Eessõna ladina keeles, 10. Üksteise järel, 11. Ajaviide, meelelahutus, 12. Mehe hüüdnimi, 13. Kuulus impressionistlik maalikunstnik, 16. Ilmakaar, 17. A. Saali ajalooline romaan, 18. Kiviliik, 19. Kolm järjestikku asuvat tähte, 20. Naise tiitel itaalia keeles, 23. Vedelikunõu, 25. Kaksikvokaal, 26. Kanada hokikuulsus, 27. Kaunviljad, 28. Hüüatus, 29. Terava otsaga ese, 31. Ilutaim, 33. Ameerika filmiühing, 33. Rebane — inglise keeles, 34. Tõsiasi, 35. Korteri osa, 36. Mõõtühik elektrotehnikas, 37. Osa ratsutaja varustusest, 40. Asutava Kogu esimees 1919. a., 42. Koduloom, 43. Lääge, 44. Koht, paik, 45. Elukutse, 46. Naisenimi.

Püstread: 1. Määrsõna, 2. Moondumine, kujumuutus, 3. Teeb mitme inimese töö, 5. Furjepuu. 6. Mitte külm, 7. Jõgi Lätis, 8. Maailma suuremaid veekogusid, 9. Sidesõna, 13. Ese voodis, 14. Eitav sõna prantsuse keeles, 15. Võidusõiduhobune, 19. Omaaja eesti paremaid maadlejaid, 21. Madalam koht, 22. Kuju Vanas Testamendis, 24. Kauboifilmide kangelane, 30. Reljeefsete kujutustega vääriskivi-ehe, 32. Endine eesti ajakiri, 33. Äriline või tööstuslik ettevõte, 36. Kanada juustusort, 38. Tänava nimi Eesti linnades, 39. Omapead, 41. Laialdane mõiste.

RISTSÕNA NR. 1163
LAHENDUS

Põikread: 1. Laulja, 6. Hurmav, 10. Ustav, 11. Nekrut, 12. Kaader, 13. Trimmer, 14. Urin, 16. Krae, 18. Koch, 19. Mulroney, 22. Ahas, 24. Kollane, 25. Inimene, 27. Rene, 29. Maasikas, 32. Lakk, 35. Okas, 36. Aadu, 37. Matisse, 39. Taivan, 40. Apteek, 41. Loode, 42. Rästas, 43. Aeglus.

Püstread: 1. Linnus, 2. Usklik, 3. Juut, 4. Astrahan, 5. Valmima, 7. Udar, 8. Modern, 9. Varley, 12. Kell, 15. Nobless, 16. Koomika, 17. Aegna, 20. Usin, 21. Kodak, 23. Hera, 26. Nelisada, 28. Eskimod, 29. Mootor, 30. Aabits, 31. Kaan, 33. Kaneel, 34. Muskus, 37. Mana, 38. Epee.

MÜÜGIL
Eesti muinasjutte inglise keeles
„TALES FROM ESTONIA"
tõlkinud Gisela McBride
31 MUINASJUTTU JA KOKKUVÕTE „KALEVIPOJAST"
$5.75 — 50 centi postikulu
Saadaval Vaba Eestlase talituses

MAARJAMAA kirjastusel ilmunud
raamatud müügil Vaba Eestlase talituses

Jüri Uluotsa „Eestlaste lepingud võõrastega XII sajandil"	$4.—
Uku Maasing „Udu Toonela jõelt"	8.—
Uku Maasing „Piiridele Pyydes"	6.—
„poety estoni" — eesti luule antoloogia itaalia keeles	6.—
Kalju Lepik — Death has a Child's Eyes	6.—
Salasoo ja Salo — Välis-Eesti perioodika	6.—
V. Salo — Riik ja kirikud	4.—
Anführung zu der Etnischen Sprach (Esimene katse eesti keele grammatika ja sõnaraamatu koostamiseks	
H. Stahli sulest aastal 1637)	6.—
Reedik Willem Wilmanni „Valmid"	6.—
Blaise Pascal — Mõtted	4.—
Antonio Possevino — Kiri Mantova hertsoginnale	6.—
Arno Vihalemm — Kunstnik eesti kirjanduses	4.—
Aarand Roos — Juutide kuningas Tallinnas	6.—
Ilona Laaman — Üks üsna kerge haigus (luuletused)	6.—
Kaugver — 40 küünalt	6.—
R. Tagore — Puuviljapõim	6.—
A. Roos — Jumalaga, Kars ja Erzurum	6.—

PLUSS SAATEKULU 50 c IGALT RAAMATULT

Müügil VABA EESTLASE talituses
LOOME
Eesti rahvuskultuuri loomingupäevad
23.—30. aug. 1981 Jõekäärul
Album pildis ja sõnas — 169 lk.
Hind $15.— pluss saatekulu $2.—

Ilmus kordustrükis T. E. S. Täienduskoolide XVII väljaandena huvitav laste- ja noorsoojutt
M. SILLAOTSA
TRIPS, TRAPS, TRULL
Saadaval postiteel: L. Marley, 9 Parravano Court, Willowdale, Ont. M2R 3S8 või „Vaba Eestlase" talitusest.
HIND $4.00 — postiteel $4.75

Toronto Eesti Maleklubi korraldab igal kuul malevõistlusi Eesti Maja ühes klassiruumis. Vaade ühel viimasel maleõhtul olnud mängijaile. Pildil vasakult ees A. Loorits mängib P. Smeeleniga, tema kohal E. Aavik, edasi V. Puna mängib V. Pikkandiga ja vasakul O. Mankio mängib E. Taniga; mängijate kohal maleklubi üks juhatusliikmeid L. Joselin. Foto: Vaba Eestlane

1944. AASTA

„Vaba Eestlane" avaldab dokumendina järgneva Eestis koostatud ja käestkätte liikuva eestipoolse katse 1944. a. sündmuste kirjeldamiseks.

6.

Narva jõe läänekaldale taandudes jäi sakslaste kätte kaks hästi kindlustatud tugiala jõe idakaldal. Linna idast katvat Ivangorodi tugipunkti kaitsesid Relva-SS diviisi Nordland ja Nederland üksused. 6. veebruaril ründasid neli vene laskurdiviisi pärast võimsat tule-ettevalmistust seda tugipunkti, kuid löödi veriselt tagasi.

Järgnevalt lahingute ägedus vaibus mõnevõrra. Peastaabi kategoorilistest nõudmistest innustust saanud 2. Laskurarmee valmistus energiliselt otsustavaks pealetungiks. Eesti kohale kerkis samal ajal oht ka lõunast: kaks vene polku hõivasid saksa karistuskompaniilt Piirisaare ning tungisid 12. veebruaril üle Lämmijärve Eesti pinnale, luues siin Tartut ähvardava sillapea. Venelaste teed tõkestasid ainult Omakaitse nõrgalt relvastatud rühmad. Sakslased kohkusid ootamatust löögist ning asusid jõudu koguma. Vasturünnakut kavatseti alustada alles mõne päeva pärast. Tartu Omavalitsusel õnnestus siiski saada Tallinnast luba vastulöögi andmiseks kohalike jõududega. Kiiresti paisati vaenlase vastu 20. Relva-SS Diviisi 45. rüg. esimene pataljon kapten (Hauptsturmführer) Harald Riipalu juhtimisel. Pataljon läks otse rongilt marsiga Meerapalu alla. I kompanii pani juba 12. veebr. venelaste edasitungi seisma, järgmisel päeval kohale jõudnud põhijõududega alustati venelastele ootamatu rünnak. Tiivalt toetas eestlasi veel üks saksa pataljon ning Omakaitse üksused. Lahingu alguses vallutati äkkrünnakuga venelaste õhutõrjepatarei. Eesti mehed võitlesid erilise vaimustusega. Rünnakule mindi püstijalu, kusjuures kuulipildur toetas relva ees kõndiva sõduri õlale, andes käigult tuld. 16. veebruari õhtuks oli Peipsi kallas vaenlastest puhas, maale tunginud rügemendid hävitatud. Ainuüksi eestlaste lõigus loetleti pärast lahingut 1300 langenud venelast. Saagiks saadi 16 kahurit, 24-raskekp. ja muud varustust. Eestlased kaotasid 9 meest langenutena. (T.m.: lahingutes oli tähtis osa Ida-Preisi 11. Diviisi 44. rügemendil. Riipalu ülendati lahinguteenete eest Sturmbannführeriks.)

Narva alla olid venelased selleks ajaks koondanud märkimisväärsed jõud. Siia paisati rohkesti sõjamaterjali ning värskeid üksusi. Pealöögi pidi andma kindral N. P. Simonjaki 30. Kaardiväe LK (end. nn. läbimurdekorpus), kelle ülesandeks oli purustada Krivasoo saksa tugipunkt ning vallutada Auvere. Elavjõus oli venelastel poolteisekordne (pealöögisuunas isegi kolmekordne), tehnilise varustuse alal veelgi suurem ülekaal.

11. veebruaril avasid 30. LK positsioonidele koondatud 3000 kahurit tule saksa kaitseliinidele. Krivasoo sillapea purustati ning venelased ületasid kohe jõe, luues õhtuks ühtse, 10 km sügavuse tugiala. Saksa vasturünnakud ei andnud tulemusi, rügement Gnesen, JD Feldherrnhalle ja JD 61 kandsid raskeid kaotusi nii meeskonna kui varustuse poolest. Vene luure andmeil saabus neil päevil Sinimäele parandusele ligi 70 tanki. Narvast lõunas mere poole püüdleval 109. KL-l ei õnnestunud aga sakslaste kaitsest läbi murda.

13. veebruaril tõi 30. LK lahingusse oma teise esheloni ning laiendas oma tugiala lennuväe toetusel 15 km-le. Polkovnik Romantsovi 64. LD-l õnnestus hõivata Auverest põhjas Tallinn-Narva raudtee. 11. veebruaril oli linnast põhjas alustanud pealetungi 43. LK, mille eesmärgiks oli tungida vastu 30. LK-le. 700 kahuri toetusel hõivati vihastes heitlustes 13. veebruariks Vepsküla, Siivertsi ja Riigiküla ning loodi Narvale otseseimat ohtu kujutav tugiala. Tshornõje-Pähklilinna juures jõuti praktiliselt maanteeni. Edasiliikumist takistas siin eesti kahurväelaste täpne tuli, mis hoidis venelased maantee taga kuni tankid appi jõudsid.

14. veebruaril nõudis venelaste peastaap kategooriliselt Narva vallutamist 17. veebruariks. 14. veebruaril tuli asuda üheaegsele rünnakule nii põhjast kui lõunast, kusjuures sakslaste tagalasse otsustati paisata dessant merelt. Merest lahutas venelasi vaid kümme kilomeetrit. Sakslaste olukord muutus kriitiliseks, tundus, et iga hetk variseb rinne lõplikult kokku ning venelased valguvad peatumatu voona Eestisse. Kuid sel momendil hakkasid rindele saabuma esimesed eestlastest üksused.

13. veebruaril hakkasid Narva alla jõudma äsjaformeeritud rügement Tallinna üksused (Viljandi, Pärnu ja Tartu pataljonid). Rügement sellisena kunagi lahingusse ei pääsenud, vaid jaotati pataljonide ja kompaniide kaupa saksa üksuste alluvusse. Muuhulgas tuli neil kohe võidelda venelaste Mereküla-dessandiga.

14. veebruari varahommikul saabus neljal laeval major Maslovi 260. brigaad (517 meest ja 8 naist-raadiotelegrafisti) Mereküla rannikule, et alustada rünnakut Saksa tagalale. Pataljon oli saanud eriväljaõppe merejalaväelastele ning suurepärase relvastuse. Öösel vastu 14. veebr. laaditi dessant laevadele ning võeti kurss Eesti rannikule. Õnnetused algasid küll juba avamerel, kus oskamatuse tõttu lõhkes laevalael granaat. Kell 3.30 lähenes dessant rannale. Saksa rannakaitsepatareid avasid tule ning lasksid kaks laeva põhja, kuna kolmas sattus madalikule; neljas põgenes rünnakrühmast lahti saades kiiresti, jättes omad ilma kahuritule toetusest. Raadiojaamad viisid endaga merepõhja kõik vettehüpanud telegrafistid, nii et pataljon jäi ilma raadiosidemest. Kella kuueks oli nõrgalt kaitstud Mereküla siiski vallutatud.

Edasitungiv dessant sattus aga ootamatult ühe teise saksa patarei otsetule alla ja sajameheline patareid vallutama saadetud rünnakrühm hävis viimseni. Teine dessantlaste grupp sattus kuulipildujate varitsusele ja hävis samuti. Saksa ja eesti sõdurite energiliste rünnakutega hajutati dessant ning hävitati siis täielikult. 525-pealisest dessandist jõudis Vene rindeni kolm meest, vangi langes kaheksa, kelle tunnistusest selgus, et dessandile oli tehtud ülesandeks võidelda ka tsiviilelanike vastu, sest need kujutavat endast potentsiaalseid vaenlasi. Kohalik elanik N. Sillaots tapetigi metsikult, mitmeid elanikke suutsid sõdurid dessantlaste käest hädavaevu päästa. Mereküla dessant ei suutnud sakslaste tähelepanu pealöögi suunast kuidagi kõrvale viia.

Vene vägede pealetung pandi seisma ka pea-rünnakusuundades. 14. veebr. õhtul viskasid JD-d 388, 170 ja Feldherrnhalle kolm vene rügementi raudteelt tagasi. Võitlustes osales silmapaistvalt ka üks rüg. Tallinna pataljone major Rubachi juhtimisel. Kuigi ohvitserid äsjaformeeritud üksustes olid sõjaväega viimast korda kokku puutunud 10—15 aastat tagasi kordusõppustel, tegutseti ometi väga täpselt ja tekitati vaenlasele raskeid kaotusi.

15. veebruaril asusid venelased värske 13. LD ja rohkete tankide toetusel vasturünnakule ning hõivasid taas väikese lõigu raudteest. Olulisemat läbimurret ei õnnestunud siiski saavutada. Suurimaks ohuks Narvale kujunes nüüd kaugele ulatuv põhjapoolne venelaste tugiala, kust oli karta suuremate jõudude läbimurdu. 16. veebruaril andis Relva-SS divisjon Nordland liikuva tule taktikat kasutades hoobi venelaste tiivale Siiversti juures. Nordlandi kätte langesid tähtsad tugipunktid, kust oli võimalik vaenlase positsioone risttule alla võtta. Järgnevalt suruti venelaste tugiala kapten Pukoola pataljoni abil kokku 500—700 m kaugusel asuvasse metsa, 18. veebruaril lõhestati see aga veel kahte ossa. Sellega oli siiski ka ründajate jõud esialgu ammendatud, venelased said võimaluse tugiala põhjalikumaks kindlustamiseks ning jõudude täiendamiseks.

(Järgneb)

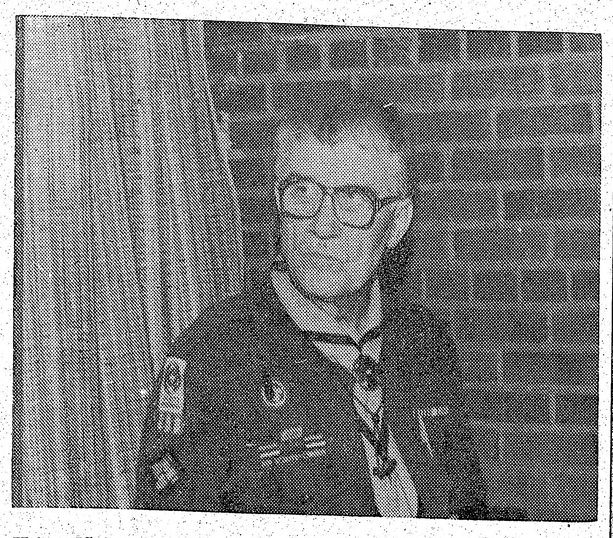

Heino Jõe: Sõber Ervin Aleve pani mu „seina äärde", kuid jättis minu alandlikul palvel mu „maha laskmata". Lubasin seda teha ise.

Heino Jõe omas asjas

Meie ajalehe toimetuse kolleegiumi liige Heino Jõe sai 4. oktoobril 70-aastaseks. Mees ise ei tähista oma sünnipäevi, vaid väidab, et tema füüsiline sünnipäev on ainult tema enda ja tema perekonna asi. Tema tegelik sünnipäev on 16. jaanuaril 1926, kui asutati Rakvere Skautide Malev ja Jõe astus skaudiks. See on tema ühiskondlik sünnipäev, sest sellest päevast algas tema ühiskondlik aktiivsus, mis kestab tänaseni. Sünnipäeva-kirjutisest tühjaks jäänud ruumi palus Jõe endale, kuna tal olevat vajadus ütelda avalikult mõningaid asju enesekaitseks — enne kui paneb kõrvad pea alla.

Sõber Ervin Aleve palus minult sünnipäeva-intervjuud. Loomulikult ma keeldusin, sest igal inimesel on edevus ennast kiita ja see jutt pole must-valgele panemiseks. Ma ju ise ka ajakirjanik, ütlesin Ervinile, ja sain temast lahti lubadusega see asi ise „ära kirjutada". Pealegi on mul hädavajadus ennast mitmestki asjast välja vabandada ja ära seletada, miks ma niisugune olen — nagu ma olen.

Mina kasvasin Esimese maailmasõja ja Vabadussõja ajal Virumaal Vihula, Roela ja Küti vallamajades, kus minu kadunud taat vallakirjutajana ajas rahva asju. Sealt läksin edasi juba iseseisvuse ajal Rakverre ja Haapsallu, kus taat põllutöö-ministeeriumi asundusameti ringkonna-valitsejana teostas maareformi tegelikku poolt — asundustalude planeerimist, talude hoonestamise, ehituslaenu andmise ja selle kasutamise kontrollimist. Taat lubas mind maast madalast toppida oma nina valla ja maareformi asjadesse ja ma arvan, et nii Roela kui ka Küti vallaraamatutes on praegugi veel mõned minu tehtud „kirjutised" sees. Ma tundsin kõiki tähtsamaid vanamehi ja nende hobuseid, küsitlesin nende loomade arvu ja nimesid ning õppisin nii palju rahvatarkust, et ma pole seda jõudnud tänaseni ära tarvitada. Ma nägin igasuguseid hädalisi ja neid ka, kes teistele teadlikult oma „tarkust" kasutades häda tegid.

Suvel kasvasin vanaisa Käravete veskis, hoidsin kätt värskelt jahvatatud tulise jahu kastis ja kuulasin veskiliste jutte ning vanaisa elutarkust. Vanaisa jahvatas viljamati eest. Kui mõnel veskilisel oli kotis tungalteri, umbrohu seemet ja hiiresitta rohkem kui rukkeid, siis vanaisa nendelt matti ei võtnud. Ütles — lollus, viin ja vaesus võtavad sellelt matti minu eest! Kui ma nendele pihtimustele juurde lisan kõige suuremas tõemeeles võetud skaudi seadused, käsud ja kombed, siis on vist usutavalt ära vabandatud minu terav õiglustunne ja minu arusaamine inimese kohustustest ühiskonnas. Minu head lõuad aga on pärit vallamajade, ringkonna-valitseja kantseleide ja veskiliste piibusuitsustest ootetubadest, kus eesti rahva geenius vabalt rehknutti pidas.

Mitmest elu jooksul peetud ametist pean ma kolme „omaks" — poistejuht, õpetaja ja lehemees — kuna nende juures olen saanud kasutada poisipõlve elukoolis kogutud vaimuvara intresse.

Ainult väga isekas inimene võib uhke olla ja arvata, et tema ise on millegagi toime tulnud. Suurem osa tänapäevaseid saavutusi ja loomingut on ühiskondliku ettevalmistuse, tiivustuse, mõjutuse, vajaduse, surve või nende kombinatsioonide tulemused. Vahest nii kaudselt-kaudselt, et ei oskagi otsa leida. Mina olen küll veendunud, et ükski minu kirjarida, väljä öeldud mõte, joonistatud vigur ega riimitud laulukene ei ole ilma tugeva ühiskondliku seoseta. Mul on hea meel, et nii paljud on sellest osa saanud ja rõõmu tundnud ja see kaalub mitmekordselt üles kõik need pahandused ja vaenud, mis sellestsamast ühiskondlikust aktiivsusest on tekkinud. Ma tahaksin kallistada neid tuhandeid, kes selle juures sõpradena minuga koos on käinud ja ma tänan eesti rahvast ja eesti ühiskonda mulle osutatud huvi ja usalduse eest.

Kui mina mõtlen oma möödunud aastatele, siis tõusevad minu kõrvale tuhanded lähedased inimesed — peamiselt mehed ja poisid, väga üksikud naised. Need on inimesed, kellega kord sõlmitud sõprus ja koostöö on kujunenud eluaegseks aatetruuduseks. Kas või aastakümnete vahemaa — kuid ikka samade ühiskondlike printsiipide, rahvuslike ideaalide ja isiklikku eetika normidega, nagu oleksime neid alles eile ühtlustanud.

Kõige suuremat uhkust tunnen ma nende meeste üle, kes kunagi poistena olid minu hundukarjas või skaudiüksuses. Sõda on neist võtnud oma osa, aga elavad — laiali paljudes maailma soppides — on tublid ja sirgjoonelised mehed, paljud oma kutseala ja eesti ühiskonna tippudes. Minu poisid! Ma pole kunagi neid loendanud, kuid sadakond neist on minuga praegugi kirja- või isiklikus kontaktis.

Lõpuks ma tänan kogu „küla kuuldes" oma naist, sest igaüks ei oleks minu kõrval vastu pidanud. Ma tänan ka oma tublit eesti perekonda.

Heino Jõe

VABA EESTLANE

TOIMETUS JA TALITUS

avatud esmaspäevast reedeni kella 9—3-ni

Toimetaja H. Oja kodune tel. 481-5316

Telefonid: toimetus 444-4823
talitus 444-4832

KUULUTAMINE VABA EESTLASES

on tasuv ajalehe laialdase leviku tõttu.

üks toll ühel veerul:
kuulutuste küljel $4.75
tekstis ..... $5.—
esiküljel $5.50

Kuulutusi võetakse vastu:

nädala esimesse ajalehte kuni emasp. homm. kella 11-ni ja nädala teise ajalehte kuni kolmap. homm. kella 11-ni.

tel. 444-4832

Väljaspool tööaega:

Leida Marley 223-0080
Postiaadress:
9 Parravano Ct.
Willowdale, Ont. M2R 3S8

KUI OLETE KINNISVARAOMANIK VÕI RENDITE ONTARIOS, SIIS MURETSEGE ENDALE KOOPIA UUEST „PLANNING ACT'IST"

1. augustil kehtestati Ontario uus „Planning Act". Kui rendite, omate või kavatsete osta kinnisvara Ontarios, siis on hea, kui olete sellest AKTIST teadlik. Olge teadlik, millest selles räägitakse.

Kas olite teadlik, et omavalitsus on kohustatud informeerima rahvast, enne kui muudetakse tsooni määrusi? Et teile garanteeritakse selle AKTIGA õigus vastulauseks? Või kui teie naabruses või teie tänaval oleva maa kasutamise osas mingi muudatus juhtub, siis peab teile sellest teatatama?

Ka on selles uued moodused, millega kindlustatakse rahva huvisid ühenduses põllumaaga, loodusvaradega või pärandiga, milliseid peaks kaitsma. Need on olukorrad, mis on meile kõigile tähtsad.

Selle AKTIGA lähemalt tutvunemine on väga lihtne, ainult saatke allolev kupong järgmisel aadressil:

Communications Branch
Ministry of Municipal Affairs and Housing
56 Wellesley Street West,
2nd Floor,
Toronto, Ontario, M7A 2K4

Saate informeeriva broshüüri, mis sisaldab vastavad faktid.

Sellisel viisil saate tuttavaks selle AKTIGA.

Ministry of Municipal Affairs and Housing
Ontario
Claude Bennett, Minister
William Davis, Premier

I'd like to get into the Act.

Please send me my free brochure about our new Planning Act.

Name _____
Address _____ Apt. # _____
City _____
Province _____
Postal Code _____

THE PLANNING ACT

Ivar Poell 70

8. augustil sai 70-aastaseks teol. doktor, dotsent ja kirikuõpetaja Ivar Hans Poell (varem Pöhl).

Eesti-rootslasena (isa Hans Pöhl oli Tallinnas rootsi vähemusrahvuse juhiks, on ta saanud nii rootsi- kui ka eestikeelse hariduse. Ta on teeninud mõlema rahvuse kirikuid: rootsi kirikut eeskätt leivatööna, eesti oma aga ideelise tööna, andes meie pagulaskirikule Rootsis tubli panuse.

Rootsikeelsele algharidusele, saksa- ja eestikeelsele keskharidusele ja aspirandikursusele sõjakoolis järgnesid õpingud Tartu ülikooli usuteaduskonnas, mille ta lõpetas 1937. Seejärgi täiendas ta end Lundi ülikoolis.

1937. a. detsembris ordineeriti Ivar Poell Tallinna Toomkirikus kirikuõpetajaks. Prooviaasta sooritas ta tuntud „kuldsuu" praost Jaan Lattiku juures Viljandi Maakoguduses. Ta esimeseks n.ö. päris-töökohaks sai Rootsi-Soome Mihkli kogudus Tallinnas, mille kõrval ta oli ka rootsi meremeeste kirikuõpetajaks Eestis, olles ühtlasi ka rootsi praostkonna abipraostiks.

1941. a. kevadel siirdus ta ümberasumise korras Saksamaale, kus ta teenis abiõpetajana 2 aastat Berliini saksa kogudust. Berliinis abiellus ta just oma 30. sünnipäeval ka oma praeguse abikaasa Margareta Kjerrman'iga.

Aastail 1943—44 oli Ivar Poell koos venna Hjalmariga agaramaid eesti-rootslaste Rootsi ümberasumise organiseerijaid. Selle aktsiooniga on teda autasustatud rootsi Nordstjärna-ordeniga ja auliikmeks-valimisega nii Eesti Punase Risti kui eesti-rootslaste ühingu Svenska Odlingens Vänner poolt.

Asunud 1944 Rootsi, töötas ta Lundis arhiivitöölisena, samal ajal edasi õppides Lundi ülikoolis, sooritades 1957 süstemaatilise teoloogia litsentsiaadieksami. Seejärgi töötas ta edasi Zürichi ülikooli juures. 1963. a. kaitses ta Helsingi ülikooli juures teoloogia-doktori väitekirja teemal „Das Problem des Naturrechts bei Emil Brunner". Ta on kirjutanud rea uurimusi, eeskätt sotsiaal-eetilistel teemadel.

Pärast paari-aastast tööd Zürichi ülikooli juures dotsendina siirdus ta 1965 taas Rootsi, asudes kirikuõpeaja-kohale Frösunda, Markimi ja Orkesta kogudustes. Aastail 1971 kuni pensioneerimiseni 1981 oli ta peaõpetajaks Saltsjö koguduses Stokholmi piirkonnas.

EELK kirikus Rootsis oli Ivar Poell pärast praost Tähevälja surma-aastat Stokholmi eesti koguduse õpetajaks, olles ühtlasi ka EELK Rootsi praostkonna abipraosti kohusetäitjaks 1955—1958. Hiljem on ta korduvalt teeninud eesti kogudusi nii Stokholmis kui ka mujal Rootsis. 1964. a. annetati talle teenete eest EELK kuldrist. 1983 valiti ta EELK vaimulikuks assessoriks.

Ühendades endas nii erinevaid andeid nagu teadusemees-uurija, organisaator, hiilgav kõnemees, huumorimeelega inimestetundja ja oma kogudust hästi teeniv hingekarjane, on ta võitnud laialdase sõprusringkonna ja üldise tunnustuse. Akadeemiliselt kuulub ta korp! Vironia perre 1934. aastast alates.

Arvukad sõbrad üle maailma õnnitlevad Ivar Poelli ta tähtpäeval ja soovivad talle jätkuvat tervist ja jõudu ta viljakas töös. H N

VAJATAKSE
lapsehoidjat
kahele lapsele (2- ja 4-aastased) pooleks päevaks 2—3 päeva nädalas High Park rajoonis.
Hel. 762-2367

ARSTID

LEO KANN, D.C.
DOCTOR OF CHIROPRACTIC
212 Dinnick Cr.
Tel. 489-0562

OPTICAL STUDIO Ltd.
R. SCHMID, saksa optik
Suur valik euroopa prilliraame: Zeiss, Rodenstock, Metzler.
Spetsialiseerunud contact lenside alal.
1586 BLOOR ST. W. 1 tänav läänepool Dundas'e subway'd
Tel. 535-6252

KÕIKIDEKS KINDLUSTUSTEKS
H. LATER & CO. Ltd.
"INSURANCE"
1482 Bathurst St., 4 kord
(Bathurst—St. Clair)
Telefon kontoris 653-7815 ja 653-7816

VAIPADE & MÖÖBLI PUHASTUS
SEINAST-SEINA JA LAHTISED
ERIK LOKBIK — 447-9834

ADVOKAADID

ENN ALFRED
ADVOKAAT-NOTAR
Room 1002, Royal Trust Tower
Toronto Dominion Centre
Postiaadress: P.O. 326, Toronto
Ont. (Bay & King) M5K 1K7
Telefon: 869-1777
24-tundi telefoni valveteenistus

ADO PARK, Q.C.
HETHERINGTON, FALLIS & PARK
Advokaadid-notarid
365 Bay St., Suite 401. 363-4451
Õhtuti 447-2017 või 929-3425

TÕNU TOOME B.A.Sc., LL.B.
ADVOKAAT — NOTAR
Yorkdale Place, 1 Yorkdale Road, Suite 207
Toronto, Ont. M6A 3A1
Telefon 789-7579
kodus 762-2367

ELEKTRIK
Sisseseaded, uuendused ja parandused elumajades või ettevõtetes.
Halling 762-9190
Litsents nr. E 1044

„VABA EESTLANE" on vabade eestlaste häälekandja

VABA EESTLANE

Ilmub 2 korda nädalas — teisipäeval ja neljapäeval

Neljapäeval, 6. oktoobril 1983 — Thursday, October 6, 1983

KIREV MAAILM

ABILENE, Texas — Texase õlimiljonär Jack Grimm loodab, et kolmandal katsel ta võib tõsta „Titanicu" ookeani põhjast. Ta plaanitseb uut katset eeloleval suvel. Titanic hukkus 70 aastat tagasi aprillis. Usutakse, et laeval oli palju kulda ja kalliskive, mis vraki tõstmise ära tasub.

BONN — Kooliõpilaste kooli „bussitamine" on mõnikord üsna kallis lõbu. Saksamaal Gronau linnakene lahendas probleemi sellega, et kuulutas õpilastele välja „jalgratta-preemiad". Iga õpilane, kes kooli sõidab jalgrattaga, saab 5 penni kilomeetrilt taskuraha. Linnaisade arvestusel võib varsti koolibussi käigust ära võtta, sest bussisõitjaid jääb iga nädalaga vähemaks.

KALAD „KUIVAL"

Akvakultuuri loomisel, mõnikümmend aastat tagasi, loodeti suurt kalasaaki, mis siiski ei edenenud kavakohaselt. Vahepeal leiutati ja täiendati seda ala mitmete küsimuste lahendamisega, millega tõttu USA saak on viimase viie aasta jooksul kahekordistunud 135 milj. kg. Kaks kolmandikku saagist olevat forellid ja kassikalad. Havai saarel olevat suurim austrifarm — m.a. detsembris saadud 250.000 austrit. Tavaline kalasaak olevat nüüd 1350 kg aakri kohta, kümme aastat tagasi olnud 540 kg asemel.

SÖÖ KAERAPUTRU

Arstid peavad kaeratoite imerohuks. Kaerad sisaldavat kleepuvat süsivesikut, mis veresuhkru-, rasva ja kolesteroolihulka ühe kolmandiku võrra vähendavat. Imestatakse, et toiduaine võib kolestorooli hulka vähendada. Ka oad sisaldavat süsivesikut, kuid kaeru eelistatakse.

MARIHUHAANA TUNNUSED

Laste juures, kes marihuaanat tarvitanud, esinevad isegi 3—4 kuud hiljem järgmised tunnused: väsimus, ärritatavus, liikumise puudus, lühiajaline mälukaotus, köha ja tütarlastel — ebakorrapärased perioodid (V: Medical Tribune, Dec. 10/80:11).

MAAROHI

Hiinalsed on reumat/artriitist ravinud kollase viinapuu juurte, antasiidi ja vitamiin-B tablettidega, mis eriti haiguse algastmes häid tagajärvi anvat. Segu olevat mürgine, tekitades nahaville, juuste väljalangemisi, seedehäireid, veristumise ebakorrapärasusi (naistel) jm., kuid hiinlased peavad kõiki muid tarvitatavaid arstimeid sellest mürgisemaks.

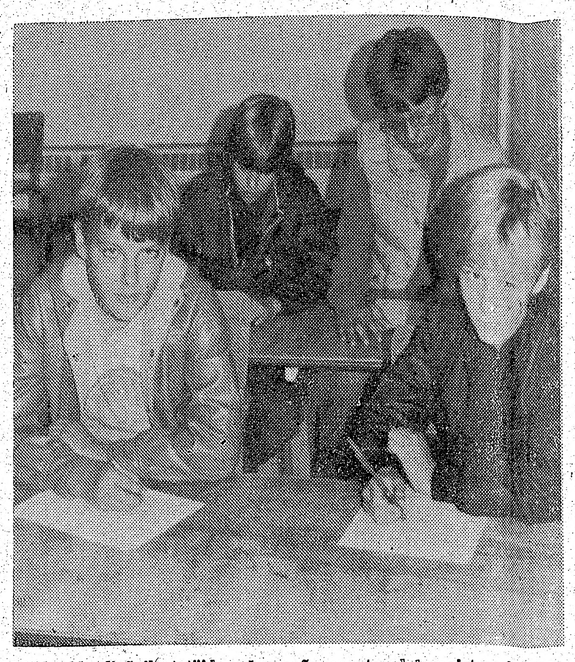

Neli keskkooli õpilast täidavad uue õppeaasta alul registreerimislehte. Pildil vasakult Toivo Träss, Heiki Altosaar, Tavo Rooneem ja Markus Tamm.

Foto: Vaba Eestlane

Kolmas maailm vallandab sõja?

USA õhujõudude poolt tehtud uurimus tulevikusõja võimalusist

WASHINGTON — USA olevat palju suurema võimaluse ees saada sõtta kistud Kolmanda maailma rahvaste poolt kui Euroopas, kus otsesed võitlused N. Liidu väeüksustega pole mitte tõenäolised enne aastat 2000. öeldakse ühes USA õhujõudude poolt teostatud uurimuses. Sõda on peaaegu möödapääsematu sel sajandil Kesk-Idas, on uurimuses avaldatud seisukoht, mida veel ametlikult pole avaldatud.

USA peab olema valmis võitlema pikemaaegset tuumarelvade sõda, mis võib lõppeda soodsail tingimusil isegi pärast masiivseid tuumarelvade kokkupõrkeid ja peaks olenema rohkem maailmaruumi relvadest.

Uurimus, mida nimetatakse Air Force 2000, on kavandatud aitamaks plaanitseda tulevikku,

kui tuumarelvad võiksid levida paljudele suuremaile ja mitmele väiksemale riigile,

nimetades sellejuures Jaapanit ja Lääne-Saksamaad. Tuumarelvastusega riikide nimekirjas on veel Liibüa, Iraak, Lõuna-Aafrika, Taivan, Lõuna-Korea, Pakistan, Argentiina, Brasiilia ja Iisrael.

USA sõjavägi otsivat võimalusi piiratud tuumasõja pidamiseks N. Liiduga ja arendada mitte-tuumarelvi, mis võiksid hävitada N. Liidu tuumalaengutega raketid juba nende silodes. Aga kui sõda laieneks suuremaks tuumarelvade kokkupõrkeks, on USA õhujõudude püüdluseks hävitada N. Liidu sõjavägi. Uurimuses öeldakse, et vaatamata ägedale diskussioonile keskulatusega tuumalaenguga rakettide paigutamise üle Euroopasse, ükski tuumarelvade kokkupõrge on vaevalt mõeldav selles piirkonnas.

Kuna Lääs peab olema valmis sõjaks Euroopas, USA , Euroopa riigid ja N. Liit kõik katsuvad vältida sõdimist omal territooriumil.

Mõlemad pooled töötavad poliitiliselt, majanduslikult ja sõjaliselt hoidumaks sõjast kodupinnal

ja konflikt neutraalsel lahinguväljal näib olevat rohkem eelistatud.

Lahinguväli, kus sõjavõimalused on suuremad, on pluss ja miinus 30 kraadi ekvaatorist. Näiteks kui kokkulepet ei saavutada Araabia-Iisraeli küsimuses, on sõda tegelikult möödapääsematu; võimalus globaalseks rahuks näib kauge.

Konflikt võib puhkeda selles ekvaatori piirkonnas, kus rahvad püüavad jõukusele ja on muutunud rahutuks nende majanduslike ebaõnnestumiste tõttu ning on aktsepteerinud tööstusriikide vahelesekkumist,

kes kauplevad moodsamate relvadega ja muu tehnoloogiaga selles piirkonnas olevate loodusvarade vastu.

Tänavune esimene Aja Kiri

Toimetaja lisab saatesõnu ajakirja kaheksandale aastakäigule ja lubab tänavu veel kaks numbrit üleminekuaja korraldamiseks ning selle järele jälle korrapäraselt ilmuma hakata — 6 numbrit aastas.

Uues numbris on avaldatud „Rootsi renessanss", põlvkonnavahetuse probleemidest Rootsi eesti ühiskonnas, mis on saanud väga õnneliku lahenduse, kuna ürituste algatused on noorema põlvkonna käes.

Felix Oinas kirjutab „Kalevipoja" lõpust, selle lõpuepisoodi mõistmisest ja hindamisest, jagades eepose kaheks peaosaks, mis hõlmab „Kalevipoja" seiklusi sündimisest surmani ja lühem lõppepisood, mis moodustab iseseisva eepose miniatuuris, „millel lugu, laulu peaosaga on vaevalt midagi ühist" (lk 14). Sellega „tuleme otsusele, et Kreutzwaldi „Kalevipoeg" ei ole mitte üks eepos, vaid kaks". Esimene kirjeldab Kalevipoja seiklusi, teine käsitleb Kalevipoja moraalseid eksimusi.

Järgnevad intervjuu näitekirjaniku ja näitleja Elmar Maripuuga; üht tema näidendit „Esivanemate hääled" vaatleb lühidalt Alar Aedma, pidades seda tõeliseks teatriks.

Väljavõte „Encyclopedia of World Literature in the 20th Century" luuletaja Uku Masingist (V. B. Leitch) koos kahe luuletusega eesti ja nende Ivar Ivaski ingliskeelses tõlkes.

Intervjuu kunstniku Aarne Vahtraga, koos kahe tema tushijoonistusega („Tere" ja „Vae victis"), lehekülg „Kalevipojast" Jüri Kurmani ingliskeelses tõlkes, Toivo Rauna loeng „Setudest ja Setumaast" koos näidislehekülgedega **J. Hurda** „Setukeste laulud" I. Katkend E. Maripuu näidendist „Superesto" koos fotodega ja E. Maripuu sõnade ja viisiga „Super-Esto" laul.

Lõpuks väljavõte „Külastati „The Kalevide" autorit", Viienda Metroo sisukord, toimetusele saadetud ja ilmunud huvitavat ning päevauudis, et kogu musta luulet on ilmumas.

PÜHA LEIB

Alles oli, kui tulvaveed tormasid,
üle kallaste uhtusid talvise jää,
õiteküllus ja valgus sind hurmasid
õrnrohelus loorina metsal ja mäel.

Kündja käsi ent kindlana atra hoidis,
vagu sirge sai lõikava saha all,
külvas seemne ja põlluveerel loitis
palveohe kui ohvrituli tal.

Suvi soojade kiirtega küpsetas põldu,
vihma janutas kuumusest põudne maa:
tule tuul, kogu pilvi, too äikeseõudu,
kasta mind, et sügiseks valmiks saak!

Juba lõikajad põldudel vara ja hilja,
kaunilt rukkipead raskuvad kummargil,
hoolsad käed seal koguvad uudsevilja,
salved täituvad — põldude kuld on siin!

Vili salves — leib laual — leib püha,
imeõnnistus iga-aastane!
kevad — suvi — ja sügis — üha
kordub imeõnnistus taevane!

VARJE RAID

Noolepoisid müttasid imedemaal

Lembitu noolepoiste hunduparvik veetis kuus unustamatut tundi Wonderlandis, uurides kogu ettevõtet põhjalikult ja kasutades kõiki karusselle, õhuraudteid ja muid meeletusi, millega seal inimesi rõõmustatakse. Kõik tulid tervelt ja õhetavate põskedega tagasi.

Laupäeval, 1. oktoobril kell 10.00 kogunesid Lembitu noolepoisid Peetri kirikusse ja sõitsid sealt koos juhtidega Wonderlandi lõbustusparki. Juhid olid varunud hinnaalanduse kuponge, nii et poisid said sisse poole hinnaga.

Wonderlandis veedeti kuus tundi, vaadates läbi kõik huvitava ja kasutades kõiki riistu, mis sinna on püstitatud nalja ja põnevuse korraldamiseks.

Juhid olid korraldanud ja kaasa võtnud lõuna-oote umbes 60 tugeva söömaga mehe jaoks, millega 15 noolepoissi kerge vaevaga hakkama said.

Pärast lõntshi jatkus müttamine veel suurema hooga.

Imedemaale minek oli ette valmistatud ja poistele lubatud juba suvel, kuid sai teoks alles nüüd uue tegevushooaja algul. Poistega olid kaasas juhid: Ingrid Kivi, Vivian Holmberg, Reet Leis-Roosipuu ja Erik Konze. Peakorraldaja oli Erik Konze. Tema seletuse kohaselt äratasid poisid tähelepanu ja neid peeti välismaisteks turistideks, kuna nad kõik rääkisid hoolega eesti keelt.

Mulroney: aeg USA-le lähenemiseks

TORONTO — Möödunud nädalal toimus Torontos kanada konservatiivide partei tuluõhtu parlamendiliikmele Michael Wilsonile, kus kõnelejaks oli uus kanada konservatiivide partei juht Brian Mulroney. Ta ütles, et N. Liidu poolt hävitatud Korea reisilennuki hävitamine 269 inimeluga näitab, et rahu ei saavutata, kui Lääne liitlased omavahel jagunevad. Nüüd on aeg Ameerikale leidmaks, kes on ta sõbrad ja Kanadale aeg rohkem oma kaitsele mõtlemiseks ja liitlase-kohustuste täitmiseks. Ta lisas veel, et konservatiivid tahavad rajada uued ja soojemad sõprussuhed ning usalduse Kanada peaministri ja USA presidendi vahel. Kanada asub kahe suurriigi vahel ja konservatiivide partei teab, kes on meie sõbrad ja kelle kõrval tuleb seista.

Ida-Saksamaa puhastab piirivööndit miinidest

BONN — Põgenikud, kes on katsunud Ida-Saksamaalt läände pääseda, on olnud teadlikud miiniväljadest piiri läheduses. Ida-Saksamaa on otsustanud puhastada piirivööndi surmavaist shrapnellmiinidest. Lääne-Saksa siseminister ütles, et kahe viimase nädala jooksul on Ida-Saksamaa puhastanud kuni 8 km piiri SM-70 miinidest. Miinide eemaldamine on heatahtezhest Läkne-Saksale 375 miljoni dollari suuruse krediidi eest, mille tasumine pikendati juunikuuni. Miinidest puhastamine võivat vaevalt põhjustada piiri kergemini ületamist; seal on veel nii palju tõkkeid, mis teevad piiri ületamise võimatuks.

Uued võitlused Beirutis

BEIRUT — Ametlikult on mõned päevad olnud Liibanonis vaherahu, kuigi kergerelvadest on vahetevahel tulistatud. Nädala alul puhkes kuulipilduja ja kergekahurite tuli linna lõunaserval ja tekitas uusi probleeme Liibanoni eri gruppide vahelistele lepituse katseile.

USA merejalaväelased seati kohe alarmiolukorda, kui kahurimürsud hakkasid langema Beiruti lennuväljale, mille juurde ameeriklased on paigutatud.

Liibanoni valitsus ja valitsuse ametnikud pidasid paar päeva kriisiolukorra üle nõu koos president Amin Gemayeliga,

kus diskuteeriti druuside sekti „ähvardust", kes lubasid lahkuda Liibanoni administratsiooni alt ja moodustada Shouf mägedesse oma iseseisva tsiviilvalitsuse.

Veel pole teada kui tõsine on druuside ähvardus Liibanonile.

Valitsuses arutleti ka Liibanoni ohvitseride ja sõdurite väejooksu minekut, kellest enamus on druusid. Pärast liibanoni üksustest lahkumist ühinesid nad 549 teise mässulisega Hammanas Shouf mägedes.

Moskvas vallandati 5 politseinikku

MOSKVA — N. Liidu siseministeerium vallandas viis madalamal astmel olevat politseiohvitseri. Vallandamine on osa korruptsiooni vastu võitlemisest ja olevat tõeliselt ergutuseks N. Liidu erariietes miilitsaile. Aktsioon oli tehtud kaebekirja põhjal, mis avaldati „Pravdas".

Skautlike . . .

(Algus lk. 1)

Juhatuse poolt informeeriti kohal, et need koosolekud on kavatsetud pidada 30. oktoobril kell 14.00 Eesti Maja noorteruumis.

Järgmine AK otsustati korraldada 29. ja 30. septembril 1984. a. Kotkajärvel. Samuti otsustati võtta osa ESTO-84 ajal korraldatud paraadist.

Võeti vastu ka põhimõtteline otsus, et tuleb üritada esindusüksuse osavõttu 1987/88. aastal Austraalias toimuvast ülemaailmsest jamboreest. Eeltöödega selleks tuleb alustada juba 1984/85. aastal.

Vello Salo soovitas järgmise aasta AK päevakorda võtta eesti keele küsimus ja teatas,

et eesti keele kursused algavad Eesti Maja Kalevi lipkonna ruumis teisipäeva õhtuti.

Kella 15.00-ks siirduti jällegi lipu peamasti juurde, langetati lipp rahvushümni viimase salmi saatel, öeldi sõprusringis viimased tänusõnad sõbralikus vaimus toimunud koosolekute eest ja anti edasi tervitused ning kutsed.

Kahepäevane toitlustamine oli prouade Eda Loo ja Juta Kübarsepa vilunud kätes.

est

Iraan hoiatab:

Teeme Pärsia lahest surnuaia!

ÜRO, New York — Pärsia lahe veeteed kaudu toimub suurema osa õli transport maailma. Iraani välisminister Ali Valeyati ütles ÜRO peaassamblee kokkutulekul, et Iraan muudab selle piirkonna „surnuaiaks", kui Prantsusmaa ja teised maad jätkavad Iraagi relvadega varustamist.

Teheran võivat Hormuze kitsuse täielikult sulgeda ja peatada õli väljaveo sellest piirkonnast, kui mõni riik toetab relvadega „hullumeelset rezhiimi" Iraagis, kellega Iraan on üle kolme aasta juba sõda pidanud. Hormuze kitsus on pudelikaelaks Pärsia lahe alumises otsas, kustkaudu 60 prots. läänemaailma õlist läbi veetakse.

Velayati ütles, et see peaks olema absoluutselt selge, et need, kes varustavad seda julma agressorit (Iraaki), on vastutavad niisuguse arengu eest ja peavad kandma järeldusi.

Selles küsimuses on eriti tähelepanu antud Prantsusmaale, kes on lubanud Iraagile saata Super Etendard reaktiivlennukeid ja Exocet rakette,

mis osutusid eriti tulemusitoovaiks Falklandi sõjas.

Velayati sõnavõtt tehti ajal, kui Iraani teadeteagentuu ORNA teatas, et 55 inimest sai surma ja 255 vigastada, kui kaug-ulatusega raketid, mis Iraak tulistas, tabasid kaht Iraani läänepoolset linna.

Kanada välisminister ründas ÜRO-t tegevusvõimetuse pärast

ÜRO, New York — Kanada välisminister Allan MacEachen ründas ÜRO julgeolekunõukogu Korea lennuki allalaskmise vahejuhtumi pärast, öeldes et nõukogu on olnud ebaefektiivne ja tegevusvõimetu, Vahejuhtumile reageerimine näitab jälle, et on vajalik suuremaid muudatusi selles maailmaorganisatsioonis. Teatavasti kogu küsimuse surmasid venelased oma vetoga.

JAAN ALMER
KATUSETÖÖD
Tel. 293-2128
773-2014
Teeme uusi ja parandame vanu nii linnas kui ka suvilates.

Pine Farms Orchard, King City
Pick your own apples
inquiries call
833-5459, 833-6698